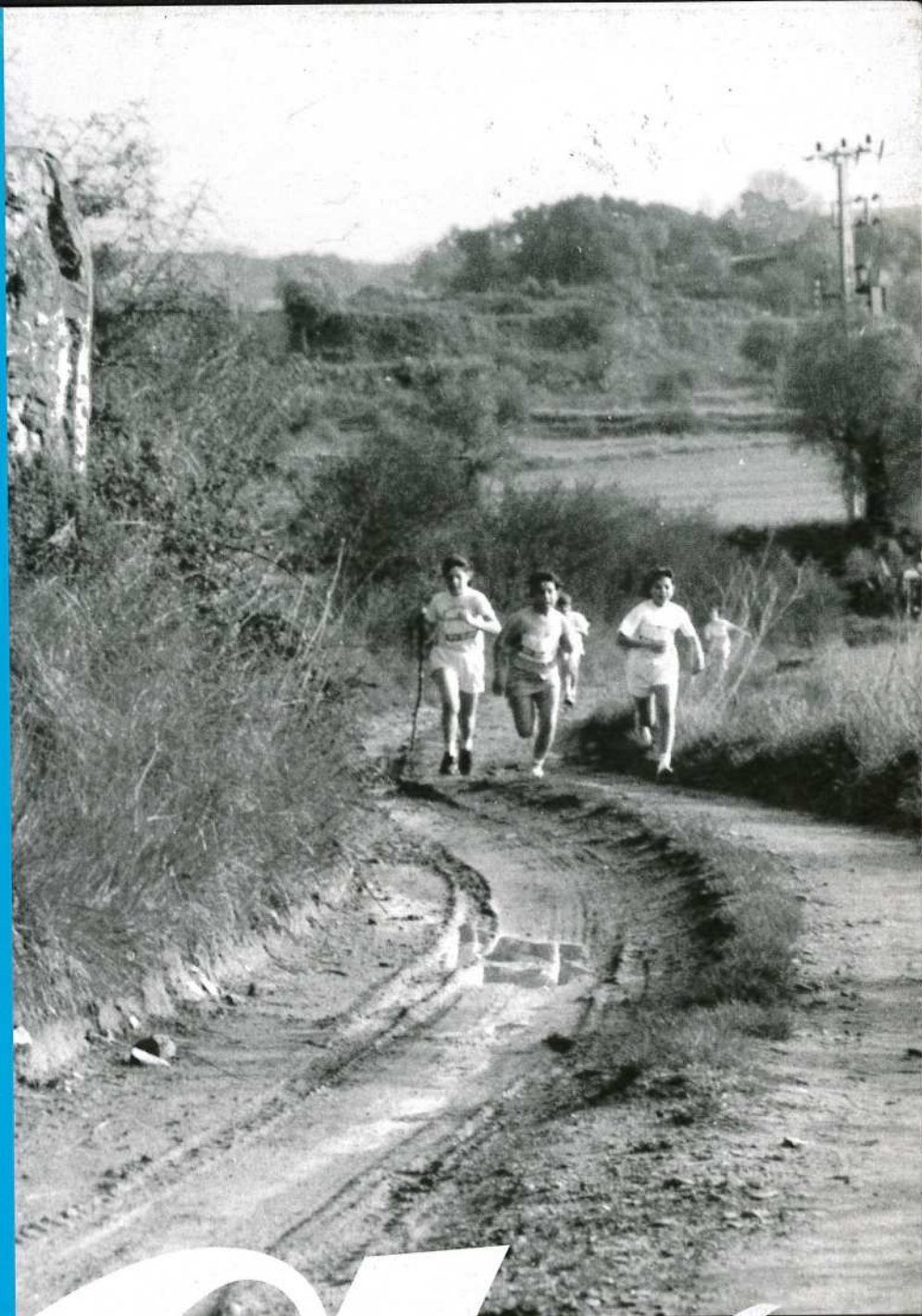
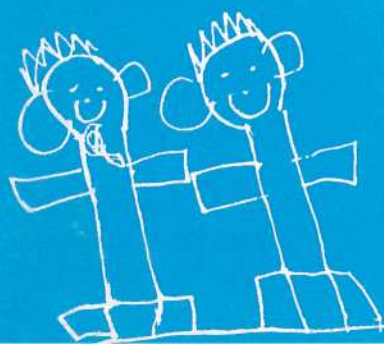

L'Amic

REVISTA DE SANT JULIÀ DEL LLOR I BONMATÍ

L'AMIC

3a època - Juny 2000

18

Telèfons i fax d'interès

Ajuntament de Sant Julià del Llor i Bonmatí:
972 42 22 96/21 78 - Fax 972 42 22 96

Registre Civil de Bonmatí: 972 42 22 96 - Fax 972 42 22 96

Jutjat de Pau de Bonmatí: 972 42 22 96 - Fax 972 42 22 96

CEIP Sant Jordi: 972 42 10 70 - Fax 972 42 10 70

Parròquia Santa Maria de Bonmatí: 972 42 08 07

Farmàcia M. José Medina: 972 42 22 31

Esplai de Sant Julià del Llor: 972 42 16 72

Banc Popular Espanyol: 972 42 00 19 - Fax 972 42 00 19

Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, sucursal de Bonmatí: 972 42 15 50 - Fax 972 42 04 58

Bar-Cafeteria Centre Cívic: 972 42 33 34

Bar-Restaurant Maria: 972 42 30 03

Restaurant La Barca: 972 42 09 63

Centre d'Emergències de Catalunya: 112

Centre d'Assistència Primària (CAP): 972 42 14 98/16 04
Fax 972 42 19 24

Creu Roja d'Anglès: 972 42 33 33

Mossos d'Esquadra: 972 84 27 57 - Fax 972 84 22 01

Urgències Mossos d'Esquadra: 088

Direcció General d'Emergències i Seguretat Civil:
972 18 24 00 - Fax 972 18 24 03

Urgències Bombers: 085

Teisa Oficines: 972 20 48 68 - Fax 972 20 48 70

Teisa Terminal Autobusos: 972 20 02 75

Enher Gestions-Servei Clients: 900 70 70 70
Fax 972 41 13 75

Enher Avaries: 900 77 00 77

Enher Oficines: C/ Creu de Girona: 972 22 23 88

Correus: 972 42 22 21

Consell Comarcal de la Selva: 972 84 21 61
Fax 972 84 08 04

Consell Comarcal de la Selva, Servei de Recaptació:
972 84 01 78 - Fax 972 84 21 01

Horaris de serveis municipals i altres

Oficines municipals: De dilluns a divendres, de 9 del matí a 2 de la tarda. Dilluns i dimecres, de 5 a 8 de la tarda.

Secretaria: De dilluns a dimecres, de 9 del matí a 2 de la tarda.

Alcaldia: Dilluns i dimecres, de 12 del migdia a 2/4 de 2 de la tarda. Cal concertar entrevista prèviament.

Serveis Tècnics: Dilluns, de 2/4 de 7 a 2/4 de 9 del vespre. Cal concertar visita prèviament.

Consultes mèdiques a Bonmatí:

Dr. Daniel López i ATS Flora Falgans: Dilluns, a les 5 de la tarda, i dimecres, a les 12 del migdia. L'ATS també rep consultes els dijous, a les 12 del migdia.

Dr. Manuel Roman i ATS Magda Bonet: Divendres, a les 8 del matí.

Centre d'Assistència Primària (CAP) d'Anglès:

Dra. Pilar Adroher (Pediatría): De dilluns a divendres, a les 9 del matí. Cal concertar visita prèviament.

Urgències: 24 hores (tot el dia).

Servei de notaria: Dimecres de 10 a 1 del matí prèvia concertació al telèfon 972 43 00 03.

Calendari de festes i tradicions local

Cavalcada de Reis: 5 de gener

Aniversari de la segregació del municipi: 22 de febrer

Aplec de l'Església Parroquial de Sant Julià del Llor:

3r diumenge d'abril

Setmana Cultural CEIP Sant Jordi: setmana del 23 d'abril

Aplec de Calders: 26 de març

Festa Major de Bonmatí: dilluns de Pasqua Granada

Sant Cristòfol: 8 de juliol

Festa Major de Sant Julià del Llor: últim diumenge d'agost

Festa d'homenatge a la gent gran: 11 de setembre

Torronada: desembre

Mercat setmanal: dijous al matí

Horaris CAP Anglès

Medicina general	Infermeria	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
Manel Roman	Magda Bonet	Matí	Matí	Tarda	Mig matí	Mig matí
Antonio Rodríguez	Anna Tura	Matí	Tarda	Matí	Matí	Matí
Daniel López	Flora Algans	Mitja tarda	Mig matí	Mig matí	Mig matí	Mig matí
Susanna Vargass	Susanna Trèmols	Tarda	Tarda	Tarda	Tarda	Tarda
Pediatría	Infermeria	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
Pilar Adroher	Dolors Corominas	Matí/Tarda	Matí	Matí	-	Matí
Jordi Arenas	-	-	-	-	Tarda	-
Odontologia	Auxiliar Infermeria	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
Jordi Piera	Anna Quer	-	Matí	-	Matí	-
Cristina Figueras	Teresa Roca	Matí	-	-	-	Tarda
Ginecòleg	Auxiliar Clínica	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
X.Ymbert	-	-	-	-	Cada 15 d.	-
J. Meléndez	Teresa Roca	Matí	-	-	-	-
Llevadora	-	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
Montserrat Garriga	-	Tarda	Tarda	Matí	Matí	Tarda
Assistent social	-	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
Montserrat Silvestre	-	Matí	Matí	Matí/Tarda	Matí	Matí

Torn de matí de 8 a 15 hores. Torn de tarda de 14 a 20 hores.

Sumari

Serveis

2

Editorial

3

Informació municipal

4

Entrevista

8

Escola

10

Parròquia

11

Esports

13

Actualitat

15

Opinió

23

Salut

33

El racó de la llengua

Gastronomia

34

Entreteniments

35

Quan tingueu a les mans aquest número de L'AMIC, en realitat us haurà arribat un conjunt de bons propòsits i de bones intencions per donar compliment a un projecte compartit per molts de nosaltres, la tercera època de la revista, un espai per aprendre, per integrar, per estimar, per conviure.

És un projecte a la recerca de nous horitzons, de noves fronteres de llibertats i d'expressió encaminats a objectius constructius, de reconciliació permanent, de respecte absolut per a tota persona, de transigència, d'harmonització d'emocions, sentiments i raó.

Així doncs, motius per mantenir amb il·lusió aquesta revista no ens han de faltar i servir lleialment als propòsits establerts tampoc.

Com haureu pogut entendre, aquesta Llinda està amarada en l'Any Internacional de la Cultura de la Pau, no podia ser de cap altra manera.

Permeteu-me que acabi aquí amb la bona voluntat que aquests mots sense complicacions us facin arribar un missatge ben senzill: cultura i pau és estimar.

Salvador Gázquez i Calvo
Alcalde de Sant Julià del Llor i Bonmatí

Edita: Ajuntament de Sant Julià del Llor i Bonmatí
amb la col·laboració de Diputació de Girona

Consell de Redacció: Benet Valentí, Glòria Casadevall, Pep Collelldemont, Maria Lluïsa Riera, Josep Pérez Reventós, Ramon Ponsatí i Sílvia Sureda

Disseny: Xavier Thibout

Compaginació: JJ. Comunicació

Impressió: Impremta Pagès, S.A.

Foto portada: Josep Pérez Reventós

Dipòsit legal: GI-1216-99

La clau, la persona (*)

La persona és el recurs més important a totes les organitzacions. Som éssers humans que, en l'exercici de la nostra professió, necessitem estímuls i autonomia per gaudir de la nostra activitat i produir més resultats. El nostre comportament depèn, tant dels coneixements i mitjans tècnics com de les característiques i habilitats interpersonals i intrapersonals.

S'han d'afrontar les exigències de cada dia i conèixer quins aspectes millorar. Per això hem d'intentar ser persones assertives, capaces de comunicar els nostres sentiments, necessitats, desitjos i idees. La persona assertiva controla la seva vida, no acumula idees negatives i manté una bona relació amb els altres. Cal combatre les idees negatives i irracionals amb d'altres de racionals, que ens aportin estabilitat als sentiments i la conducta.

L'actitud del personal és imprescindible per al bon funcionament de les organitzacions, però aquestes han de saber promoure la motivació del personal d'una banda, atorgant-li recompenses econòmiques i no econòmiques, i d'altra banda, amb formació continuada. Dins dels plans de formació continuada cal programar activitats per conrear qualitats interiors com l'autoestima, l'autocrítica, l'honestat, la creativitat, l'actitud d'aprenentatge i millora, la capacitat de conceptualitzar o sintetitzar,...

Tècniques i conceptes: la intel·ligència emocional i la creativitat

El psicòleg i periodista científic nord-americà Daniel Goleman considera que el lideratge depèn més d'aptituds personals que no pas de coneixements i condicions físiques. Així, afirma que no n'hi ha prou amb tenir una bona formació, un coeficient intel·lectual alt, una ment incisiva i analítica,... sinó que també cal estar dotat d'intel·ligència emocional.

Per saber si una persona té un nivell alt d'intel·ligència emocional, Goleman estableix cinc claus o dimensions: l'autoconsciència, l'autocontrol, la motivació, l'empatia i les habilitats socials.

1.- L'autoconsciència: La gent autoconscient ha de tenir una comprensió profunda de les emocions, els punts forts i les limitacions, les necessitats i els impulsos de cadascú. Una persona autoconscient no sol ser ni gaire autocrítica ni gaire confiada, sinó més aviat honesta amb ell i amb els altres. Per a una persona que treballi a l'Administració, l'autoconsciència també és assumir la tasca de servir els ciutadans i per això troba en el treball una autèntica font d'autoenergia, ja que els seus actes obeeixen sempre als seus valors i

s'interessen per l'autocrítica.

2.- L'autocontrol: Ens permet alliberar-nos dels nostres sentiments i controlar els impulsos emocionals per canalitzar-los amb finalitats útils, és a dir, ens permet dominar les emocions i, per tant, adaptar-nos molt millor al canvi.

3.- La motivació: Ens desperta l'impuls d'aconseguir objectius pel simple plaer d'aconseguir-los i d'aquesta manera superar les expectatives d'un mateix i dels que ens envolten. Aquesta característica permet diferenciar dos tipus de persones: les que veuen de bon grat les feines noves perquè els signifiquen nous reptes i les que no accepten canviar res del que fan.

4.- L'empatia: Consisteix a ser considerat amb els empleats i els seus sentiments i, per tant, ser solidari amb els que ens envolten. No es tracta d'assumir les emocions de tothom com si fossin pròpies sinó d'intentar advertir i comprendre els diferents punts de vista. Goleman creu que l'empatia és la dimensió de la intel·ligència emocional que es reconeix amb més facilitat.

5.- Les habilitats socials: Es consideren imprescindibles per tirar endavant qualsevol projecte i les persones que tenen habilitats socials no són les més simpàtiques, sinó les que estan convençudes que el treball en equip és bàsic per fer coses importants. Per això, solen ser persones expertes en dirigir equips i persuadir i encomanar la passió pel treball.

Goleman creu que aquestes idees també són vàlides per a les organitzacions que, segons ell, "dilapiden temps i diners en programes de formació que no funcionen". Així, considera que valorar i potenciar la intel·ligència emocional és fonamental per a les organitzacions i, per això, proposa ensinistrar-se en aquest tipus d'intel·ligència que se situa en la part interna del cervell.

La creativitat

La creativitat és un procés individual i el rebuig és un gran fre. El psicòleg nord-americà Robert Epstein considera que la gent creativa es defineix per una personalitat complexa, però al mateix temps assegura que tothom té capacitat creativa i que només cal dominar les estratègies creatives, entre les quals en destaca quatre:

1.- Capturar les idees: Les idees s'han d'agafar al vol perquè difícilment tornen. Per a molta gent, el llit, el bany i el cotxe són tres llocs idonis per a la creativitat, ja que resulten molt fèrtils, sobretot si es té paper i llapis

per anotar les idees que sorgeixen. Altra gent, però, és més creativa quan les condicions físico-temporals que l'envolten li són favorables, per exemple, un cap de setmana en un paratge paradisiac.

2.- Ampliar coneixements: Epstein diu que "almenys un cop a l'any, convé inscriure's en alguna acadèmia per iniciar-se en l'última cosa per la qual un s'interessaria a la vida", perquè la formació és bàsica i, per tant, és imprescindible augmentar els coneixements, fins i tot els que ens semblen més inútils.

3.- Fixar-se reptes: Imaginar-nos en situacions difícils és una altra forma de generar idees, perquè quan s'està confós i frustrat se solen tenir idees brillants, ja que reapareixen conductes abans eficaces que ara lluiten

entre elles (Epstein creu que en el fons ens agrada sentir-nos frustrats i confosos). Un altre sistema és plantejar-se problemes sense solució, ja que si bé no trobarem la solució al problema segur que sorgiran idees noves.

4.- Envoltar-se d'estímuls: Qualsevol objecte ens pot distreure i, alhora, generar idees, per això, és necessari envoltar-se d'estímuls i canviar-los periòdicament. Com els reptes, els estímuls també provoquen la reaparició d'antigues conductes que lluiten entre si.

(*) Extracte dels articles publicats per Jordi Graells, Xavier Lasauca, Marta Rovira i Ayo Velosillo l'agost de 1998 a El Periódico sota el títol "Petit manual per sobreviure en una administració moderna".

Descobreixen la base d'una sisena arcada del pont romànic de Sant Julià del Llor

Les obres de rehabilitació que es porten a terme en el pont romànic del carrer Vell de Sant Julià del Llor han posat al descobert la base d'una sisena arcada d'aquest viaducte bastit a principi del segle XI o final del XII per travessar el Ter.

Aquest basament es troba al costat més proper a la Celleria i fins ara no es tenia constància de la seva existència perquè havia quedat colgat pels materials sorrencs que s'havien anat acumulant a l'entorn del pont des que el segle XVIII una crescuda va fer canviar el curs del riu, desviant-lo cap a la dreta, per on passa actualment.

Aquest descobriment fa pensar que hi hagi més estructures del pont amagades sota terra. D'aquesta opinió és l'arquitecte de la Generalitat que dirigeix les obres, Ramon Castells, que el passat mes de març va manifestar que "*si excavéssim, segurament trobaríem el principi de l'estructura del pont fins a dos metres a sota del nivell actual del sòl*".

Les obres de rehabilitació del pont romànic de Sant Julià del Llor, que es van iniciar el mes de maig de 1999, consisteixen en la consolidació de l'estructura del viaducte per evitar que

continui degradant-se, a l'espera de completar la restauració del monument quan hi hagi més recursos, i tenen un cost de 12 milions de pessetes, finançades per l'Ajuntament, la Generalitat i la Diputació.

A més de les tasques de neteja de l'entorn del pont que han permès descobrir la base de la sisena arcada i la instal·lació d'uns tirants que ajuden a sostenir tota l'estructura, l'actuació més important s'ha dut a terme a la volta central, que estava en molt mal estat, fins al punt que hi havia un gran forat en el paviment. Concretament, es va començar per desmuntar l'arcada per refer-la amb el mateix material i s'ha col·locat una capa impermeable de còdols de riu sota el paviment per evitar les filtracions d'aigua, que eren la causa principal del deteriorament de la volta.

Gandhi i la no-violència (*)

Mahatma Gandhi és un dels personatges claus del segle XX perquè va portar l'Índia a la independència de l'Imperi Britànic utilitzant una sola arma: la no-violència.

Mohandas Karamachand Gandhi va néixer a l'Índia el 1869 i va estudiar dret a Oxford però el seu interès per la política se li va despertar quan va anar a Sudàfrica, ja que no podia acceptar la legislació racista d'aquest país i per aquest motiu va començar una lluita no violenta de 20 anys que va aconseguir la derogació de les principals lleis discriminatòries.

L'any 1915 va tornar a l'Índia, on es va incorporar a la lluita per la independència, utilitzant sempre la no-violència com a única arma, i de seguida es va convertir en líder del moviment nacionalista. Així, el 1920 és nomenat cap del Congrés Nacional Indi, un partit que s'havia fundat el 1885 i que ell va convertir en sinònim de moviment d'alliberament. Després d'encapçalar incomputables campanyes de desobediència civil, de passar anys a la presó i de protagonitzar nombroses vagues de fam per a la unitat entre hindús i musulmans, l'any 1947 va veure com el seu poble aconseguia la independència, encara que, en contra de la seva opinió, dividida en dos països diferents, l'Índia i el Pakistan, i en mig d'uns disturbis que van causar mig milió de morts.

Un fanàtic hindú va assassinar Gandhi d'un tret el 30 de gener de 1948 perquè aquest col·lectiu fonamentalista estava cansat que Mahatma insistís en la unitat entre hindús i musulmans i l'acusava de la divisió del país en dos estats.

Gandhi creia que la vertadera Índia era la dels pobles i es va adonar que per unir aquest subcontinent hauria de recórrer a la religió, motiu pel qual va incorporar a la seva política el missatge pau i no-violència de l'hinduisme, afegint-li un factor de reforma social amb la seva lluita contra el sistema de castes, que va fer que rebategés els pàries o intocables amb el nom de harijans (fills de Déu).

No-violència

És important donar a conèixer la vida de Gandhi perquè ofereix un model d'identificació molt diferent del qual ens dona la nostra societat, massa violenta (poc respectuosa) i massa passiva (poc rebel). En aquest sentit, la principal aportació de Gandhi va ser desfer l'engany de considerar que davant una situació injusta l'única alternativa és la passivitat o la violència, ja que va mostrar amb fets i resultats que es pot combatre el mal sense fer mal. Concretament, va demostrar que revolta i respecte són dues actituds compatibles i complementàries, la síntesi de les quals feta acció és la no-violència.

La no-violència parteix del convenciment que la justícia i el bé només es poden obtenir practicant la justícia i el bé. No es pot trobar la veritat a base d'enganyos, no es pot construir la justícia amb abusos i privilegis i no es pot resoldre un conflicte amb imposicions.

Denunciar, manifestar-se, no col·laborar, desobeir, resistir..., les accions no violentes són fruit d'actituds no violentes que s'han de conrear. Cal netejar els sentiments, educar les actituds, asserenar l'ànim, estimular la sensibilitat i créixer interiorment. Adquirir un comportament no violent és una fita molt ambiciosa que comporta un procés que dura tota la vida, però el que compta no és on estem sinó cap a on ens dirigim.

Decàleg de les actituds no violentes

1.- No passivitat: No es poden dissimular els conflictes, cal intervenir i com més aviat millor. Encara millor la prevenció.

2.- Objectivitat: Recerca de la veritat, evitar l'apassionament que ens cega, especialment davant dels conflictes en què estem implicats.

3.- Globalitat: Recerca de la justícia per a tothom, no buscar només el meu privilegi o defensar interessos estretament corporatistes. Cal defensar els drets de tothom.

4.- Obertura mental i afectiva: Acollir la diversitat sense por ni actituds defensives. La por a la diversitat és l'origen de tots els feixismes.

5.- Flexibilitat per pactar, transigència: Els "innegociables" són una font de conflictes. Són molt poques, si és que n'hi ha, les coses que no poden ser canviades.

6.- Respecte absolut per a tota persona i en tota circumstància: Els Drets Humans són universals (per a tothom) i inherents a la persona (sempre, no es guanyen ni es perden, ningú no els concedeix ni els pot retirar).

7.- No-violència: No cercar la destrucció de l'adversari, sinó la solució del conflicte. Netejar l'odi dels sentiments i les motivacions. Renunciar a la violència per cruel, irracional (guanya el més fort, no el qui té més raó), i ineficaç a la llarga (la victòria no és mai la solució definitiva).

8.- Força interior: Aquest és el terreny en el qual s'ha de plantejar la lluita. Cal enfortir-se interiorment, humanament, espiritualment, per ser capaç de resistir sense por, sense retrocedir i sense odiar.

9.- Coherència mitjans-finalitats: Un bon fi no justifica l'ús d'un mal mitjà, sinó al contrari, un mal mitjà espatlla i deslegitima les finalitats més nobles. La mitificació de l'eficàcia ens fa perdre l'ètica i al final la mateixa eficàcia.

10.- Reconciliació: Només la reconciliació entre les parts és el final del conflicte. Cercar aquesta reconciliació ha d'ésser sempre l'horitzó del no violent.

(*) Extracte del text facilitat per la Fundació per la Pau, c/ Pau Claris, 76 pral 1a, Barcelona. Tel. 93 302 51 29.

Les rotondes, un element de seguretat en el trànsit

Últimament, la construcció de rotondes -interseccions viàries on els vehicles circulen al voltant d'un illot central en comptes de creuar les seves trajectòries- ha proliferat arreu del nostre país, fins al punt de convertir-se en la porta d'entrada de moltes poblacions des de les vies interurbanes. El número de rotondes ha experimentat un gran creixement perquè aporten seguretat i fluïdesa en el trànsit -fan més segures i agiliten el trànsit en moltes cruïlles perilloses-, el seu cost de construcció i manteniment és baix i són més respectuoses amb el medi ambient en reduir la contaminació acústica i del consum de betzina i, per tant, l'emissió de diòxid de carboni a l'atmosfera.

Està demostrat que les rotondes -on els vehicles que circulen per l'anella tenen prioritat de pas sobre els que volen accedir-hi- milloren l'organització de la circulació, disminueixen els accidents perquè obliguen a reduir la velocitat de circulació dels cotxes, agiliten el trànsit i permeten canviar el sentit de circulació sense que els cotxes es creuin. En el tema de la seguretat, cal destacar que en una rotonda els punts conflictius són 8, mentre que en una cruïlla normal se'n comptabilitzen 32.

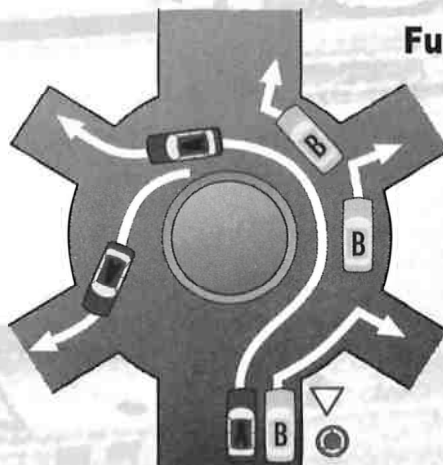
No obstant això, les rotondes -que van néixer a París el 1907, van aparèixer a Gran Bretanya l'any 1925 i a l'Estat espanyol la primera que es va inaugurar va ser el 1976 a Palma Nova (Mallorca)- també tenen inconvenients, ja que es perd la prioritat de les vies que hi convergeixen, plantegen problemes de seguretat per als vianants, i els motoristes i ciclistes i, en moltes ocasions, dificulten la circulació dels camions, autocars i altres vehicles pesants.

Per això, un estudi realitzat pels tècnics de la Fundació RACC assenyalava que a l'hora de fer o no una rotonda cal tenir en compte tres factors: la intensitat de circulació, l'espai físic i els accessos.

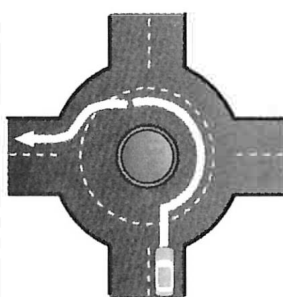
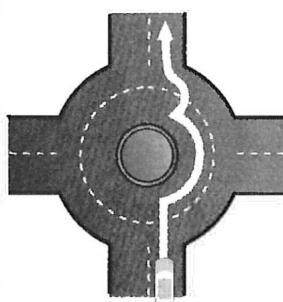
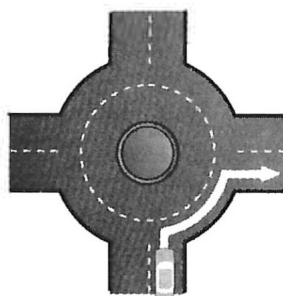
Aquest estudi, que constata que sovint les rotondes estan mal senyalitzades i que se'n fa un ús inadequat, demostra que el volum de vehicles pot tornar inviables els objectius de seguretat i fluïdesa del trànsit previstos i considera l'interval entre 5.000 i 10.000 vianants/dia per decidir-ne la ubicació o no. A més, indica que l'illot central ha de tenir un diàmetre d'entre 4 i 20 metres i que l'espai de circulació al voltant ha de ser del voltant de 10 metres.

L'estudi també recomana que les rotondes no tinguin més de 3 o 4 entrades, perquè com més ample és l'angle entre entrada i entrada més segur és aquest element, que s'obligui a disminuir la velocitat dels vehicles abans d'accedir al giratori i que l'illot central no estigui massa elevat per permetre la màxima visibilitat.

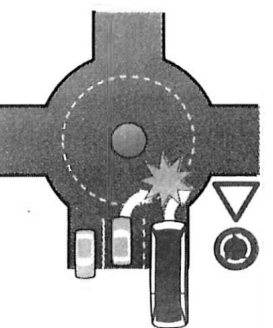
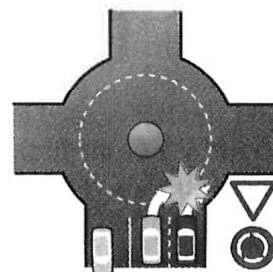
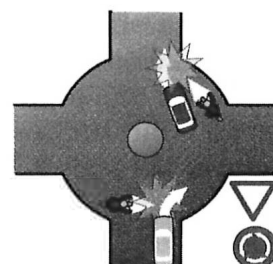
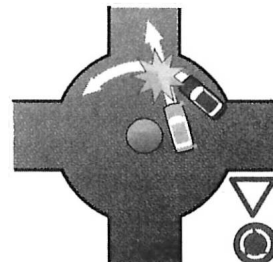
Funcionament

Com circular

Accidentalitat

Montserrat Serrat

memòria viva d'un segle

La veïna de Bonmatí Montserrat Serrat Gelada ha estat testimoni de les transformacions de tota mena que s'han registrat a les nostres contrades al llarg d'un segle que és a punt d'acabar-se i que, entre d'altres factors, s'ha caracteritzat pels canvis polítics i socials i la contínua evolució científica i tecnològica. No és gens agosarat qualificar aquesta dona de memòria viva del segle XX si es té en compte que va néixer a principis de la dècada dels anys 10 i, per tant, ha estat testimoni de primera mà de tot allò que s'ha anat produint al llarg de la darrera centúria del segon mil·lenni.

Montserrat Serrat i Gelada va néixer el 4 d'octubre de 1911 a Can Soler de Dalt de Vilanna, una casa integrada per set habitatges de la qual els seus pares en feien de masovers i que tenia uns propietaris que vivien a Girona i només anaven a passar-hi l'estiu.

La Montserrat va viure en aquesta casa de Vilanna fins que quan tenia 11 anys la seva família es va traslladar a Can Niern de Constantins, on van fer de masovers fins l'any 1935, quan van anar a viure a Cal Rei. Can Niern era propietat d'un oncle de la Montserrat que va voler que el seu germà, és a dir, el pare d'ella, fes de masover d'aquesta casa de pagès que té la particularitat d'estar edificada en el límit dels termes municipals d'Amer i Sant Gregori, de manera que la meitat pertany a un municipi i la resta a l'altre, a més de tenir un origen poc clar i d'haver estat l'escenari d'un altre episodi també força obscur que fou molt comentat per aquestes contrades i que es va produir el 1873, durant l'última guerra carlina (***veure treball de Benet Valentí publicat a la pàgina 7 del número 4 de l'AMIC***).

De quan era petita recorda els jocs de la mainada i la seva etapa d'escolarització, així com el fet anecdòtic que una llonguet costava 10 cèntims i una sardina 10 cèntims.

Pel que fa a la seva formació, la Montserrat va anar a dues escoles, dels 8 als 11 anys a la de Bescanó i després dos anys més a Bonmatí, d'on va haver de plegar per anar a treballar al camp. *"Al col·legi de Bescanó hi havia una sola mestra, la Sra. Angeleta, per 50 o 60 alumnes, totes noies, i per anar-hi teníem una hora de camí, de manera que el dinar ens l'emportàvem en una carmanyola i ens l'escalfaven a Can Dorca, una botiga del poble"*, explica la Montserrat, que recorda que en aquella època es feia classe els dissabtes al matí i dels dos anys que va anar a l'escola de Bonmatí comenta que *"la mestra era la Sra. Cols que, a més d'ensenyar-nos a llegir, escriure i de números al matí, a mi em va ensenyar "corte" perquè a la tarda ensenyava a cosir, costura"*.

Explica que de menuda jugaven a cuít, a místic i a saltar a la corda, fins que va tenir 15 o 16 anys i va començar a anar a ballar *"primer a la Sala del Restaurant,*

després a Cal Carreter i més endavant a la Carbonera de Can Surroca". Del ball, manifesta que *"hi havia un manubri i els homes pagaven i les dones no"* i comenta que aquesta diversió va durar fins als anys 50. També recorda que un altre entreteniment d'aquella època era *"la funció que els diumenges a la tarda es feia a l'església, que congregava a tota la gent fins al punt que no es començava el futbol fins que s'havia acabat"*.

Parlant de l'església, la Montserrat destaca que *"per anar a missa al poble s'havia de pagar; un senyor passava a cobrar pels bancs perquè tota l'església era del senyor Bonmatí"*.

En el capítol de la diversió, la Festa Major, que se celebrava després de la festa d'Anglès, ocupava el lloc més destacat, ja que durava dos dies i se celebrava moltíssim. *"S'ajuntaven els parents de cada casa i es feia un bon dinar de 2 o 3 plats, de manera que sobrava menjar i en teníem per a tota la setmana. En acabar el dinar, el jovent anava a ballar al ball de tarda i després al de nit"*, refereix la Montserrat, que diu que al matí es feia l'ofici i explica que també anaven a les festes majors de *"Bonmatí, Sant Climent, Sant Corneli, Constantins, on feien l'envelat a l'Hostal, Amer, la Cellera, Anglès,..."*. A més de les festes majors, també recorda que al llarg de l'any *"se celebrava la Pasqua, l'endemà el Roser de Constantins, on també se celebrava la festa patronal de Sant Vicenç, i el 25 de març la festa de la Mare de Déu"*.

La Montserrat comenta que tots els desplaçaments es feien a peu i més tard també amb el tren de Girona a Olot, perquè en aquella època *"només hi havia carros i alguna tartana de la gent de categoria i de bicicletes molt poques"*. *"A més, tampoc no hi havia ni carreteres, ja que la de Girona a Olot només estava asfaltada fins a Vilanna mentre que la resta estava engravadada"*, continua la Montserrat, que recorda que els picapedrers xafaven les pedres al costat de la carretera per després escampar-les per sobre la via i comenta que *"el quitrà venia amb bidons i era de molt mal posar"*.

D'altra banda, i respecte a les condicions de vida de tota la dècada dels anys 20 i la meitat dels anys 30, la

La Montserrat Serrat és la quarta de la tercera fila, començant pel la dreta, d'aquesta fotografia que es va fer el 12 de desembre de 1926 a la Congregación de las Hijas de María de la Colònia de Bonmatí.

Montserrat Serrat comenta que per a la majoria de la gent eren molt dures. *"Hi havia molta misèria, la gent no tenia ni un cèntim, i les coses no van millorar fins que no va arribar la República"*, afirma la Montserrat, que, entre els esdeveniments de caràcter polític, recorda els soldats que marxaven a la guerra de l'Àfrica, el regnat d'Alfonso XIII i la dictadura de Primo de Rivera.

D'Alfonso XIII explica que va fer un viatge amb el tren de Girona a Olot quan ella tenia 14 o 15 anys. *"Tota la mainada de l'escola de Bonmatí va anar a l'estació i el meu pare també va anar a veure'l passar"*, explica la Montserrat, que dels soldats que anaven a la guerra de l'Àfrica comenta que *"aleshores el servei militar durava 3 o 4 anys i els que podien pagar 300 o 400 duros se'n lliuraven, com també evitaven anar-hi els que fugien a França, encara que després havien d'estar-se molts anys sense tornar"*.

També conserva el record de com es van viure a Bonmatí els fets del 6 d'octubre de 1934, quan el president de la Generalitat, Lluís Companys, va proclamar la República Catalana, que només va durar 10 hores i va provocar la detenció del govern català i la suspensió de les competències autonòmiques. *"Quan anava cap a missa a Bonmatí pel camí hi havia molts homes amb escopetes i fins i tot n'hi havia una colla a prop de l'església perquè els republicans s'havien envalentonat"*, comenta la Montserrat, que afegeix que, quan va sortir de l'església *"ja no es veia ningú armat perquè segurament la gent ja sabia per la ràdio com havia acabat tot i que Companys s'havia entregat al capità general de Catalunya"*.

Com a anècdota, i precisament de la ràdio, la Montserrat explica que el primer cop que algú li va comentar que existia *"va ser la dona de l'Enric de Can Timba"* i recorda que *"la primera que hi va haver a Bonmatí va ser a Cal Flequer"*.

L'any 1935 es casa amb Joan Roca i Pujolràs i es trasllada a viure a Cal Rei de Sant Climent d'Amer, on el matrimoni fa de masover fins que el 1960 el seu marit mor, als 56 anys d'edat. *"Tots aquesta anys no va haver-hi manera de poder guanyar-nos la vida bé, ja que teníem 3 vaques però manàvem poques vessanes de terra i, a més, eren de secà"*, lamenta.

De la guerra civil, conserva força i molt intensos records, començant pel fet que quan ja faltava poc perquè s'acabés

i per no haver-hi d'anar, el seu home, com molts altres veïns de Bonmatí, es va amagar. *"Es va ficar en una barraca al mig del bosc de sota Can Paradís"*, diu la Montserrat, que recorda que els havien tirat a terra les campanes de totes les esglésies de la zona. *"Només van quedar les de Sant Julià i Sant Grau"*.

Després d'assenyalar que *"la Cellera i Anglès ja eren dels nacionals i van encerclar els soldats republicans que hi havia a Bonmatí, on el front de guerra va durar 24 hores i van haver-hi 70 o 80 morts"*, explica que *"quan els feixistes van travessar el Ter, els rojos eren a casa i van tocar les campanes"*. *"A Cal Rei estava ple de soldats que marxaven cap a la frontera per Can Masachs i les Serres"*, puntualitza la Montserrat, que va trobar una bomba a Can Ramonet i va dur-la a la Guàrdia Civil d'Amer.

Tot i assegurar que *"a pagès encara ho vam passar prou bé"*, qualifica de *"difícils"* els anys de la postguerra, una època de la qual explica que es passava tanta gana que hi havia gent que anava a casa seva *"a caçar figues i si plantaven cols ens les tallaven"*. Després d'indicar que *"el casic de les Serres portava gènere d'estraperlo"*, assegura que *"vam tenir sort de l'intercanvi, ja que vam canviar ous i avellanes per arròs i blat de moro per fer farro"*. També destaca que un any va anar 9 vegades amb el seu home a Peradalta a fer moldre el blat. *"Entre tots dos portàvem un sac de 60 kg. i ens ho feien de seguida perquè així podíem tornar a casa de nit"*, explica la Montserrat, que recorda que de vegades hi havia controls al trencament del molí. A més, assenyala que les condicions de vida *"encara van empitjorar més a causa de l'aiguat de l'any 40, que s'ho va emportar tot"*.

En morir el seu home, la Montserrat, que tenia 48 anys, i els dos fills del matrimoni, en Pere i la Pilar, van anar a Cal Fuster *"una casa on vam viure 4 o 5 anys de lloguer fins que es va fer la fàbrica de Can Casademont, on vam ser els primers de treballar-hi"*.

Finalment, i després de residir una temporada a Can Casademont, l'any 1970, la Montserrat i el seu fill, que més tard va morir i la seva filla Pilar va contraure matrimoni traslladant-se a viure a Amer, es traslladen a la casa on viu ella actualment, una de les que aleshores va fer construir el Patronat a Bonmatí i que van sortir per un preu realment econòmic.

Jornades Culturals del CEIP Sant Jordi de Bonmatí

Com cada any s'han celebrat les Jornades Culturals de Sant Jordi. Aquest any les hem centrat en el projecte d'Intermón "Trenquem el cercle de la pobresa", relatiu a l'educació. Durant la setmana abans de les Jornades, és a dir, la setmana del 3 al 7 d'abril, cada cicle va treballar els dossiers que ens va proporcionar aquesta ONG complementats amb vídeos, pannells explicatius, etc. La setmana de les Jornades pròpiament dita va ser la del 10 al 15 d'abril, uns dies durant els quals vam celebrar els següents actes:

Del 10 al 12 d'abril: Es van fer diferents tallers que, seguint la línia de la setmana precedent, aquest any van tenir com a eix comú les cultures africanes. Vam contactar a través de diverses entitats amb persones d'origen magrebí i gambià que van dirigir tallers de jocs i danses, cuina i artesanía dirigits a tots els nostres alumnes agrupats segons els cicles.

El dia 13 d'abril: A l'envelat del poble vam fer al vespre un acte obert a tothom on els alumnes del nostre centre van presentar tres activitats:

- "Cantada d'en Patufet", es tracta d'un conte cantat representat per tots els alumnes de l'escola i on els alumnes del taller de música posen la part instrumental.

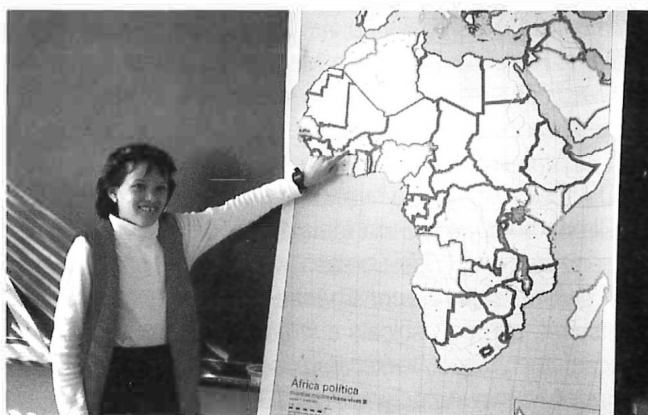
- "La rosa de Sant Jordi", és una representació teatral protagonitzada pels alumnes del taller de teatre.

- "Henny, the hen", es tracta de la representació d'aquesta història en anglès pels alumnes del cicle inicial que aquest curs comencen l'aprenentatge de l'anglès.

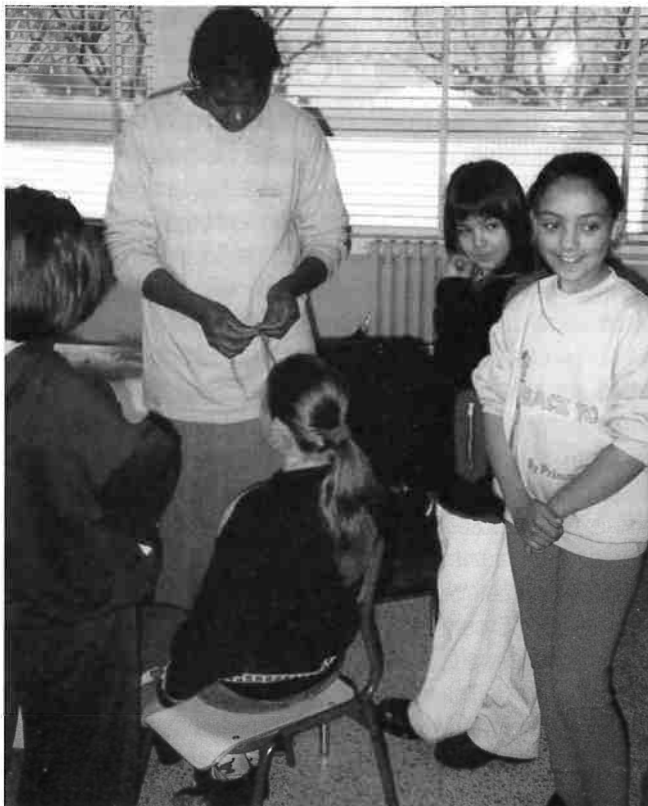
Al finalitzar les representacions va haver-hi unes tastetes de pastissos que van elaborar pares, mares, nens, nenes i tothom qui hi va voler participar. A tots els participants se'ls va donar un certificat de bons pastissers.

Els dies 15 i 16 d'abril: Es va dur a terme l'Escola oberta, dues jornades on tothom qui va voler va poder visitar el centre per veure el resultat dels tallers realitzats durant la setmana i l'ambientació feta durant la setmana anterior. En aquesta Escola oberta també es van exposar els treballs plàstics del grup de gent del poble i es va fer una altra exposició de plantes i flors de tots els veïns.

El dia 15 d'abril: Es va celebrar el lliurament de premis del 14è Certament Literari, un acte que es va complementar amb una vetllada poètica a càrrec dels alumnes del centre i un concert de música catalana.

Els diferents tallers que es van fer durant les Jornades Culturals van tenir com a eix comú les cultures africanes.

Persones d'origen marroquí i gambià van dirigir tallers de jocs, danses, cuina i artesanía dirigits als alumnes del centre agrupats per cicles.

Any Jubilar 2000

Història

Aquest de l'any 2000 és el 112 Jubileu de la història. El primer es remunta a l'any 1300, quan era Papa Bonifaci VIII. Inicialment es programa cada 100 anys, però alguns protestaren per no tenir l'oportunitat de celebrar-ne cap durant la seva vida i llavors es posà cada 25 anys.

Aquest Jubileu de l'any 2000 està definit com el Gran Jubileu pel fet de coincidir amb el canvi del segle XX al XXI i amb el pas al tercer mil·lenni. El sant pare Joan Pau II ha indicat que aquest esdeveniment seria un objectiu dels més principals dintre del seu pontificat.

Significat del Jubileu

El significat principal del Jubileu és la lloança i l'acció de gràcies que el poble cristià eleva a la Santíssima Trinitat i també l'inici d'un nou període de gràcia i de missió.

L'any jubilar és com una invitació a una festa nupcial, a una experiència de gràcia i misericòrdia divines.

La porta Santa

És el símbol de Crist que ha dit "Jo sóc la porta". Passar per aquesta porta significa confessar que Jesucrist és el Senyor, per tant, es tracta de renovar la nostra fe en Crist, únic Salvador.

El Jubileu en la Bíblia

Déu contínuament assisteix a la humanitat i dintre les seves intervencions hi ha persones, llocs, gestos marcats per una gràcia especial respecte d'altres.

En l'Antic Testament, el Jubileu se celebrava cada 7 anys, era l'any sabàtic (alliberament d'esclaus, condonació de tots els deutes, tot fet per honorar Déu). Fins arribar a l'any Jubilar que s'esqueia cada cinquanta anys. La finalitat de l'any Jubilar era restituir la igualtat entre tots els fills d'Israel, obrint noves possibilitats a les famílies que havien perdut les propietats i fins i tot la llibertat personal.

El Jubileu per a l'Església

El Jubileu per a l'Església té un significat semblant, és a dir: un any de gràcia, any de remissió dels pecats i de les penes dels pecats, de la reconciliació entre els adversaris, any de múltiples conversions i de penitència sacramental i extrasacramental, amb possibilitat de recomençar de cap i de nou.

El terme Jubileu deriva de Jobel, que era el corn anunciador del Jubileu, però per a nosaltres vol dir jubilació (alegria expansiva).

L'Església ens invita a la joia de la salvació i, per aquesta raó, amb abundància concedeix les indulgències.

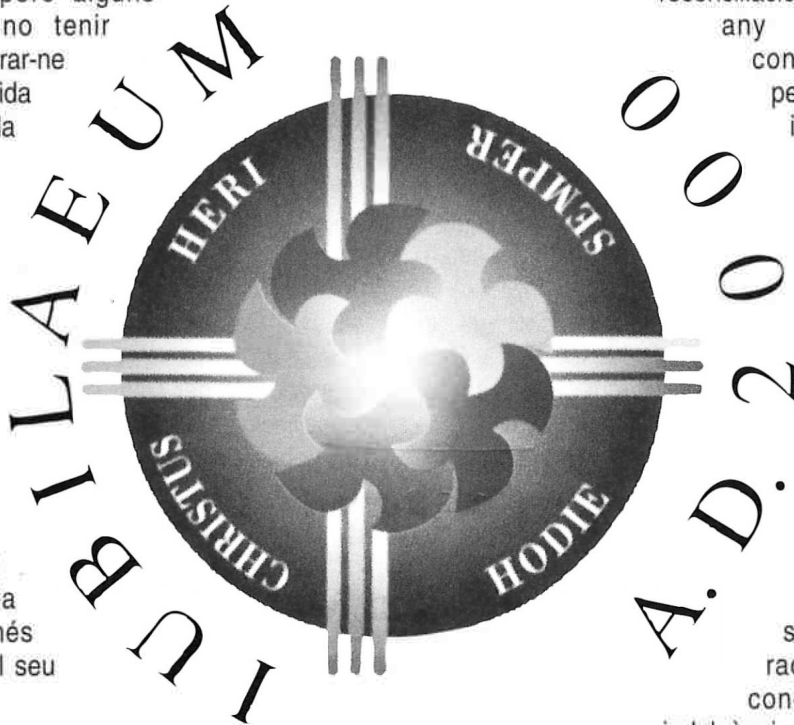
Les indulgències

Deixant abusos i incomprensions, que de tot hi ha hagut en la història de l'Església, mirem el significat i les condicions necessàries per obtenir les indulgències. La indulgència és un element constituït de l'Any Jubilar. Així es manifesta la plenitud de la misericòrdia de Déu que ve a trobar-nos amb el seu amor de Pare, expressat en el perdó dels pecats.

Ordinàriament Déu perdona confessant-nos els propis pecats, però el fet de la reconciliació amb Déu no elimina algunes de les conseqüències que el pecat ha produït i de les quals és necessari purificar-se, ja sigui aquí a la terra a través de la penitència, l'almoïna i les obres de misericòrdia; o bé després de la mort en el purgatori.

La indulgència fa que al pecador penedit se li dispensi la purificació dels pecats confessats. Aquest descompte o dispensa pot ser plenària o parcial, segons ens alliberi de tota o d'una part de la purificació.

Amb les nostres soles forces, nosaltres ni ens podríem salvar ni reparar el mal comès, ens cal la sobreabundància de la misericòrdia que es manifesta també a través de la comunió dels sants. Els creients en Crist som part d'un sol cos en què el pecat de cadascú fereix tots els altres però també la santedat i les bones obres de cadascú (els de la Mare de Déu,

els mèrits infinits de Jesús i els de tots els sants) afavoreixen tothom. La indulgència pot ésser en benefici propi i també en sufragi pels difunts. La plenària es pot rebre un sola vegada al dia i les parcials diverses vegades al dia.

Les condicions generals

Confessió sacramental: aproximadament dintre dels 15 dies. Renúncia a qualsevol pecat. Participació a la Santa Missa el mateix dia o bé fer el Via Crucis, Laudes, Vespres. Pelegrinatge a Roma, Sant Sepulcre, Nativitat a Betlem, Anunciació a Natzaret, Catedrals i Santuaris. Si no hi ha missa: Adoració Eucarística, meditació amb Pare Nostre i Credo, pregària pel Sant Pare i invocació a la Mare de Déu.

Els malalts i impossibilitat poden guanyar les indulgències oferint pregàries, sofriments, incomoditats. Les indulgències no són actes isolats sinó que estan en una mateixa línia de conversió contínua. Per això, a més del pelegrinatge i la confessió, cal un canvi real de vida que ens porti a evitar el mal i a fer el bé. S'equivocaria qui pensés rebre aquest do només complint externament algunes observances.

Per això cal afegir noves modalitats d'actitud concreta de conversió: abstenir-se un dia de consums superflus, dejuni, almoïna, visita a malalts, voluntariat.

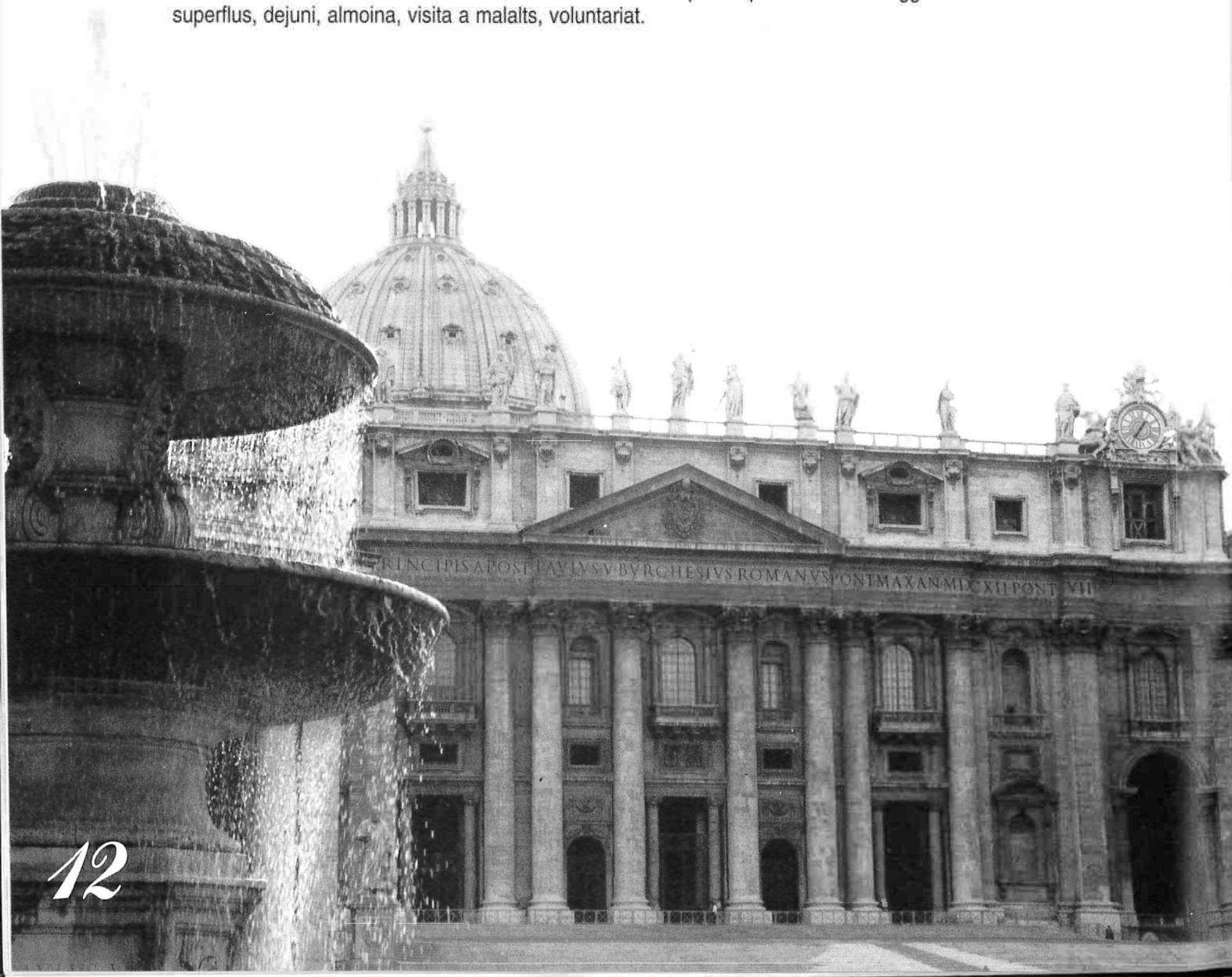
Altres signes

El *pelegrinatge*: recorda el nostre pelegrinatge a la terra i invita a caminar pel camí de la perfecció cristiana. La *purificació de la memòria*: amb coratge i humilitat, reconeixent les nostres mancances i de tots els qui han portat i porten el nom de cristians. Demanar perdó pels contratestimoniatsges en el missatge cristià.

Tenir en compte la *caritat* per compartir els béns amb els qui pateixen pobresa o marginació i el testimoni del *martiri*. 2000 anys de persistent testimoniatge de màrtirs; ells han anunciat l'Evangeli i han lograt la nostra adhesió a la fe amb el desig de seguir el seu exemple en l'horitzó de la nostra vida, amb l'ajut de la gràcia de Déu.

Acció

El Jubileu té el perill de reduir-se a trobades, iniciatives i observances exteriors; el que cal fer és concretar una manera de vida cristiana important i decisiva. Cadascú ha de revisar quin punt té més necessitat de conversió, a través de la pregària, per ser sostinguts per Déu, expressant amb els altres la reconciliació amb l'ajuda a algun malalt, amb l'adopció d'un pobre, l'ajut a un seminarista i altres iniciatives que l'esperit Sant ens suggerirà.

Jugadors i tècnics del primer equip del C.F. Bonmatí que aquesta temporada han aconseguit recuperar la categoria perduda l'any passat.

El primer equip del C.F. Bonmatí torna a Segona Regional

S'ha acabat una temporada futbolística 1999-2000 en la qual el Club de Futbol Bonmatí, després de jugar molts anys a Segona Regional, ha militat a la Tercera Regional.

Després del descens de categoria de l'any passat, aquesta temporada s'han intentat canviar els hàbits que lògicament amb els anys es van assolint. S'ha renovat l'equip amb la intenció de fer el millor paper possible,

els resultats han acompanyat i s'ha aconseguit recuperar la categoria perduda, que honestament creiem que és la que es mereix l'equip del nostre poble.

A més de per la qualitat tècnica dels jugadors que formen la plantilla del primer equip del nostre club, aquest ascens s'ha aconseguit gràcies a la seva qualitat humana i a la companyonia que durant tota la temporada ha existit al vestidor.

Plantilla i cos tècnic de l'equip cadet del C.F. Bonmatí, que enguany ha guanyat el títol de lliga de la Tercera Divisió.

Els alevins també han guanyat la lliga. Foto cedida per J. Ortuño.

Volem expressar el nostre agraïment a totes les persones que han col·laborat en la consecució d'aquest èxit esportiu, així com a aquelles que van col·laborar amb nosaltres durant les festes de Nadal en l'organització de la popular quina.

Esperem que la propera temporada els èxits esportius continuïn per al nostre club i puguem aconseguir el nostre objectiu, que no és altre que la permanència a la nova categoria.

Aprofitem l'avinentsa per desitjar-vos una bona festa major.

El cadet guanya la lliga

Sota les ordres dels entrenadors Xavier Rabionet i Ricard Grabuosa, aquesta temporada els cadets del C.F. Bonmatí han aconseguit brillantment el títol de lliga.

Van començar la temporada anant de menys a més i, gràcies al treball, la constància i les ganes, van aconseguir el títol. Ningú, ni els mateixos jugadors, no eren conscients de fins on podien arribar.

De fet, van iniciar la lliga a l'ombra de l'equip que teòricament havia de ser la referència de la categoria, la Cellerà C.F., però de mica en mica els hi van anar agafant terreny i la regularitat demostrada al llarg de la temporada ha deixat cadascú en el seu lloc.

Els jugadors que formen part d'aquest equip, que tenen edats compreses entre els 14 i els 16 anys i que han jugat a la Tercera Divisió, són: David Méndez, Jordi Grabulosa, David Isach, Dani Ortiz, Marc Amela, Jordi Simon, Carles Moyano, Jaume Castillazuelo, Gerard Bellver, Joan Alabort, Joan Garrigoles, Xavi Jiménez, Esteve Coll, Josep Sáez i Albert Turon.

Els entrenadors

Equip de noies de primera Catalana Femenina. Foto J. Roura.

El sopar va comptar amb 350 participants, que van augmentar considerablement a l'hora del ball.

Cap d'Any a l'envelat de Sant Julià del Llor i Bonmatí

A l'Associació de Ball Kinbédeball ens agrada molt organitzar sopars-ball els dissabtes a la nit perquè la gent gaudeixi amb la família i els amics i practiqui els balls que ensenyem en les classes dels dissabtes a la tarda.

Aquest any, però, hem sigut una mica "agosarats", ens feia molta il·lusió entrar al 2000 amb els companys i amics que durant tot l'any ens fan costat en les festes que s'organitzen i, per això, vam decidir muntar la festa de Cap d'Any.

Els preparatius van ser llargs perquè es tractava d'un any especial; el fet de posar el "2" al davant semblava que el feia diferents als altres.

El lloguer del conjunt, del parament de la taula i de tot el material necessari es va fer amb molts mesos d'antelació, ja que es preparaven festes a molts indrets i volíem tenir la seguretat que no faltés res i que tot estigués a punt en un dia tan assenyalat.

Volíem convertir l'envelat en un hotel i creiem que gairebé ho vàrem aconseguir, tothom es quedava parat a l'entrar en veure el canvi!

La gent va compartir la seva taula amb familiars i

amics gaudint d'una festa inoblidable. Vàrem ésser tres-centes cinquanta persones a l'hora de sopar i més tard, a l'hora del ball, s'hi varen afegir moltes més.

Ens ho vàrem passar d'allò més bé, l'ambient va ser fantàstic, tothom tenia ganes de gresca i xerinxola, el conjunt *Camelot*, que són uns gran professionals, ens varen acompanyar tota la nit fent-nos ballar sense parar.

Realment, per nosaltres va ser una nit màgica, creiem que la recordarem sempre amb il·lusió perquè, encara que organitzar la festa ens portés molta feina, ho vàrem fer amb moltes ganes i la gent, que és magnífica, ho va valorar molt positivament i ens va felicitar pel nostre treball.

Tots sabem que per aconseguir grans reptes és necessari el treball de molta gent i així va ser; a més de molts col·laboradors de Kinbédeball, vàrem comptar amb l'inestimable ajut del Grup Nova Frontera, del Grup Il·lusió i de l'Ajuntament del poble. Des d'aquí els hi reiterem l'agraïment que es mereixen.

Robert i Cristina

Associació de Ball Kinbédeball

La Festa Major de Sant Julià del Llor

Una festa major és sempre un esdeveniment que cal preservar al pas del temps i, sovint, caldria mirar enrere i recordar com es vivia en temps passats.

Ja de ben petits la Festa Major de Sant Julià del Llor ha tingut un significat especial a les nostres vides i molts de nosaltres en conservem grats records. Si fem memòria, recordarem, si més no els més grans, les festes viscudes a la plaça del carrer Nou, on un envelat de rames es convertia en la seu central dels actes, i per on desfilaven cobles tan importants com *La Principal de la Bisbal*.

La festa ha anat canviant amb el pas del temps, però es continua celebrant. Segueix essent una festa que per a tots nosaltres és més pensada amb el cor que no pel seu interès econòmic, està pensada perquè durant dos dies la gent pugui gaudir de la màgia que envolta aquesta celebració.

Si voleu descobrir l'esperit de la nostra Festa Major, esteu tots convidats.

Comissió de Festes de Sant Julià del Llor

Exhibició castellera en el marc de la Festa Major de Sant Julià del Llor.

Els sentiments d'una trobada

L'any 1985, un grup de bonmatinencs tenien ficada a la ment la idea d'agrupar a una colla de companys, uns amics que, sense haver deixat de ser-ho mai, feia anys que vivien apartats del poble. Aquest anhel consistia en retrocedir 30 o 40 anys en el temps i celebrar una diada de germanor amb els vells amics.

Bonmatí, com tot el país, va haver de suportar els horrors d'una guerra salvatge amb les greus conseqüències que aquesta va reportar. A més a més, una forta crisi industrial, la marxa de la Paperera Torras a Flaçà l'any 1945 i la mala entesa entre dos industrials que sols creien en el déu diner van agreujar més la vida de la colònia.

Aquest conjunt de contrarietats fou determinant perquè moltes famílies de Bonmatí emigressin a altres contrades per millorar l'estament familiar.

La vida, com sempre i en tots els llocs, ha estat i és una lluita constant per obrir-se un camí, i en un temps que no era gaire esperançador per a la classe treballadora encara més. D'aquí el mig oblit amb aquells amics absents que, tot i les mancances i privacions, havien conviscut una infantesa feliç.

Per aconseguir tal acostament, amb qui contactar millor que els antics alumnes de l'escola? Així es va fer, i com que la resposta fou unànime... vet ací que el 5 de maig de 1985 va tenir lloc la primera trobada d'exalumnes de Bonmatí.

Els qui tenim la sort de sobreviure recordem aquell aplec com un fet destacat en el camí de la vida. Va ser un encontre replè d'emocions, abraçades i llàgrimes, després de retrobar l'amic i haver trencat una barrera que desenes d'anys havien separat.

Aquest aplegament fou l'origen d'una continuïtat entre els amics d'aquella escola que va ensenyar a donar els primers passos per la vida.

Amb tot, aquella vella guàrdia, a hores d'ara, continua fidel i no ha oblidat mai el record del primer i successius aplegaments.

Per molts anys!

Un veterà

I la trobada s'acabava amb la sardana de germanor.

L'ONG Bonmatí Solidari

La conferència-col·loqui "Bonmatinencs al Tercer Món", celebrada al col·legi públic Sant Jordi, va anar a càrrec de Magda Pérez, Marta Cos, Carles Roura, Anna Serrià i Xavier Roura (Foto: Josep Pérez Raventós).

Aquest any 2000 és l'Any Internacional de la Cultura de la Pau i per aquest motiu l'Ajuntament ha volgut donar un aire solidari als actes oficials del nostre municipi. És per això que ens va proposar a uns quants veïns del poble que hem estat treballant els estius en països del Tercer Món que organitzéssim una xerrada per parlar de les nostres experiències.

Així, en el decurs de la conferència-col·loqui "Bonmatinencs al Tercer Món", celebrada en el col·legi públic Sant Jordi, en Xevi Roura va explicar la tasca que va dur a terme a Mèxic D.F. donant classes de matemàtiques a joves de la zona més marginal de barraques de la capital mexicana. La Marta Cos i la Magda Pérez van parlar de les classes de reforç que van donar a nens i nenes d'una zona rural molt pobre d'El Salvador i en Carles Roura ho va fer de la seva participació en la reconstrucció d'un edifici al país africà de Costa d'Ivori. Per la seva part, l'Anna Serrià va tractar de la visita a Burkina Faso que va fer amb els companys d'institut amb els quals va guanyar el premi d'Intermón d'àmbit estatal per un treball de recerca sobre El Senegal (Àfrica).

Arran de la celebració d'aquesta conferència-col·loqui es va veure la conveniència de crear una organització no governamental al poble, una ONG oberta a tothom que tingui ganes de col·laborar en tasques solidàries de forma totalment voluntària.

Aquesta ONG, batejada amb el nom de "Bonmatí Solidari", neix amb l'esperança d'ajudar a d'altres campanyes solidàries, tant per països del Tercer Món com de Catalunya.

A partir dels diferents actes que organitzarem, s'intentarà sensibilitzar al poble sobre problemàtiques socials: immigració, gent gran, marginació, gent jove,...

Esperem, doncs, poder comptar amb tot el vostre suport.

ONG Bonmatí Solidari

Enguany també hi haurà teatre

Membres del grup de teatre "La Tetera" aplaudint al públic assistent a una representació.

Volem adreçar-nos a vosaltres per fer-vos saber que aquest any també hi haurà teatre. **Tot i que l'antiga Comissió de Festes va decidir plegar, el grup de teatre continua endavant amb les mateixes ganes de fer-vos passar una estona distreta i divertida.**

La veritat és que aquest any anem un xic tard, ja que per a nosaltres cada vegada és més difícil de trobar una obra que s'adapti a les nostres conveniències (decorat únic, un nombre determinat de personatges i que, a més, sigui divertida). Després de llegir-ne unes quantes, ens vàrem decidir per "Perruqueria de senyores", una obra original de Rafael Anglada on, com el seu títol indica, tenint com a escenari un saló de perruqueria, se succeeixen tota una sèrie d'embolics i malentesos.

Aquest any no podem comptar amb la col·laboració

de tots els membres del grup perquè n'hi ha que, per motius de feina i temps, no podran estar amb nosaltres dalt de l'escenari. Agraïm des d'aquí la seva col·laboració i esperem que el proper any puguin estar una altra vegada amb nosaltres.

Aprofitem per agrair també a l'antiga Comissió de Festes el suport que ens ha donat any rere any i esperem i desitgem que algun dia decideixin tornar.

I com no, el nostre agraïment a tots vosaltres, els qui cada any ens veniu a veure, animant-nos amb les vostres rialles i perdonant-nos amb benevolència els petits o no tan petits errors que podem cometre.

Així doncs, quedeu avisats: Hi haurà teatre!

Us desitgem per endavant una bona Festa Major i us saludem molt cordialment.

Grup de Teatre "La Tetera"

Caramelles a l'església de Bonmatí.- El mal temps que va fer el passat diumenge 23 d'abril va provocar que aquest any la Coral de Bonmatí interpretés la tradicional cantada de Caramelles a l'interior de l'església parroquial de Bonmatí (foto: Glòria Casadevall).

Una nova etapa de l'Associació de Veïns de Sant Julià del Llor

No fa gaires anys, concretament el 1981, va néixer de mans d'alguns habitants de Sant Julià del Llor una associació de veïns coneguda amb el nom de Lauro. La recent creada entitat va ser el focus d'unió d'un poble que encara que era petit tenia ganes de fer-se sentir, de donar veus de les necessitats i mancances que sorgien en un nucli poblacional aleshores força aïllat.

En aquells moments, ni Sant Julià del Llor ni Bonmatí tenien entitat pròpia perquè encara es trobaven annexionades a la localitat d'Amer, ja que la segregació que va donar lloc al naixement del municipi de Sant Julià del Llor i Bonmatí no es produiria fins el 22 de febrer de 1983. Amb la creació de l'associació de veïns semblava més viable fer arribar de manera segura a les institucions i a la regidoria les inquietuds i els menesters d'un poble que encara no estava afermat i que, en conseqüència, necessitava moltes atencions per poder consolidar-se.

Amb l'associació de veïns es portaren a terme molts projectes que deixaren petjada en la fesomia i els costums del poble i que encara avui tenen continuïtat. Ens referim, per exemple, a la rehabilitació de les antigues escoles públiques de Sant Julià del Llor, que després de molts esforços es convertiren en el que actualment coneixem amb el nom d'esplai de Sant Julià i que com el seu nom indica va servir i serveix encara en els nostres dies com a lloc de reunió, d'esbarjo, etc.

Però, malauradament, un temps després d'haver-se consolidat i per diverses raons que no escatirem en aquest text perquè les desconeixem, l'associació de veïns va anar minvant les seves actuacions i poc a poc va anar passant a la penombra.

Actualment podem dir que aquella vella associació, que va passar uns anys un xic "adormida", avui reneix i tal com succeeix amb moltes plantes, el que brota d'una soca vella, ressurta amb més fermesa que mai perquè reuneix dues forces: els fonaments, el suport i l'empenta dels qui van iniciar-la i el vigor, l'energia i la vitalitat de la gent nova.

Amb aquesta nota voldríem manifestar també la voluntat dels qui estan dins l'entitat d'obrir les portes de l'associació a qualsevol persona que tingui interès en ser-ne membre. És, per tant, una entitat oberta a tothom; per formar-ne part no cal ser veí del poble, només s'ha de sentir alguna afinitat amb ell, amb alguns dels seus habitants, amb el seu paisatge, amb les seves pertinences arquitectòniques o amb algun dels molts altres atributs de la localitat.

Així doncs, l'única cosa que es demana és estimació i simpatia vers el poble així com també la determinació de fer caliu i donar essència a una associació i de manera directa a un poble, Sant Julià del Llor.

Us hi esperem!

Associació de Veïns "Lauro" de Sant Julià del Llor

La bona salut de la sardana a Sant Julià del Llor i Bonmatí

Actualment són 23 els nens i nenes que formen part de l'Agrupació de Trobades Sardanistes Infantils de Sant Julià del Llor i Bonmatí i estem molt contents del que han après. Una hora a la setmana d'assaig i la sortida del diumenge és molt poc temps dedicat a la sardana, però ha estat suficient perquè, de mica en mica, aquesta mainada aprengui la nostra dansa.

Aquest últim any la cosa s'ha engrescat de valent ja que, a més de les sortides programades de la temporada amb la mainada s'han organitzat altres activitats adreçades conjuntament als pares i als nens que han estat un èxit total. Així, s'han organitzat una arrossada, una costellada, una calçotada i una mariscada i ara estem preparant una sortida d'un cap de setmana a una casa de colònies.

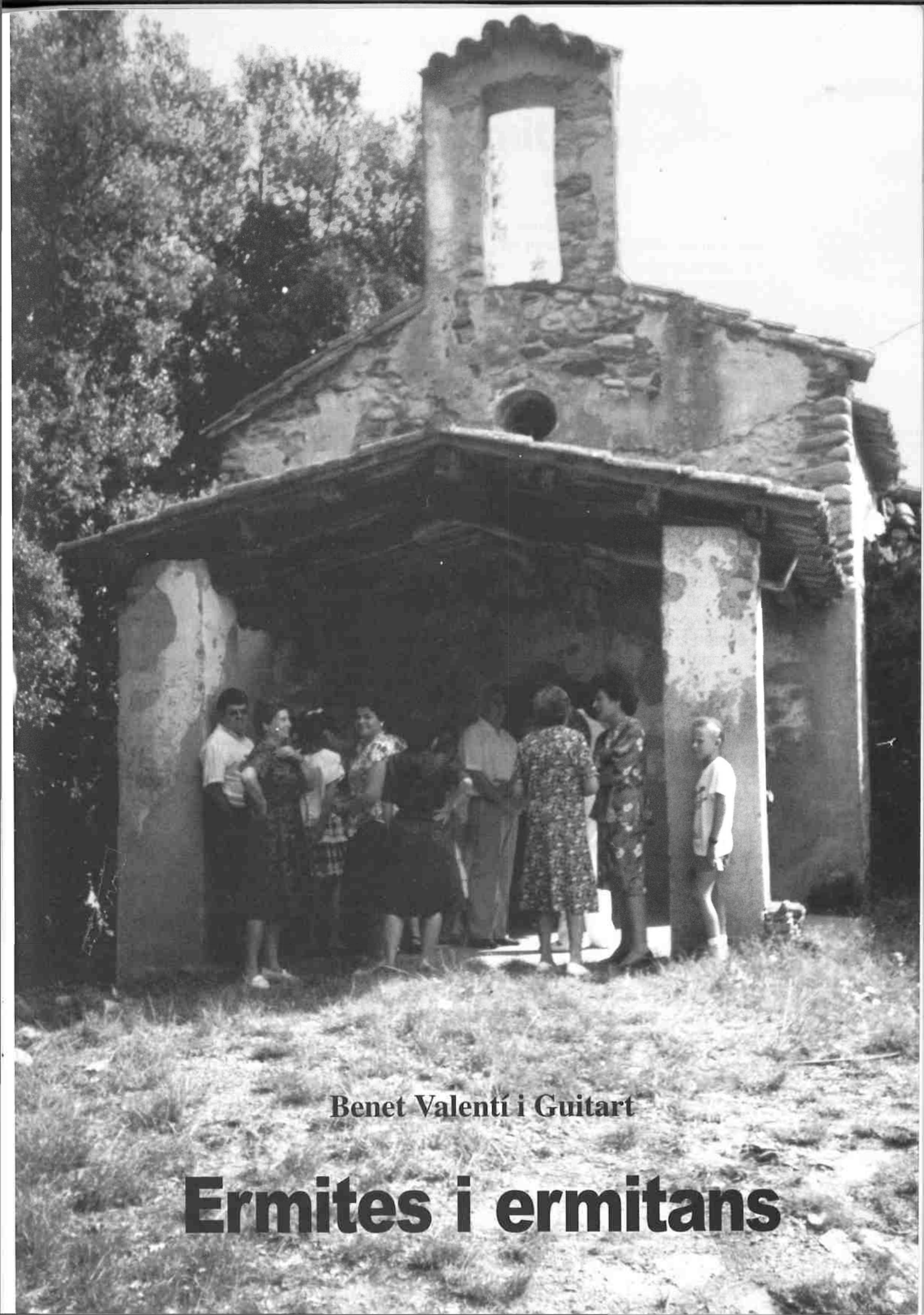
Reiterem que l'èxit d'aquestes activitats ha estat notable, ja que, amb 21 mainades i 28 pares, han tingut un 95% d'assistència, un percentatge que, sens dubte, vol dir que tant els nens i nenes com llurs pares s'hi troben bé.

La mainada que forma part de l'associació assaja una hora cada setmana i va a les trobades que es fan els diumenges. Foto cedida per Lluís Molas.

Per acabar, volem fer una crida perquè tothom qui vulgui gaudir tant com nosaltres s'apunti a l'agrupació contactant amb Lluís Molas i Prat en el número de telèfon 972 42 35 14.

Agrupació de Trobades Sardanistes Infantils de St. Julià del Llor i Bonmatí

Benet Valentí i Guitart

Ermites i ermitans

El meu agraïment a Pere Ponsatí de Constantins, l'experiència del qual ha estat decisiva per a la confecció d'aquest treball.

Foto de Portada:

Capella de Sant Bartomeu de can Pol de Baix, a Trullàs. És de construcció romànica i refeta en el segle XVII. Segons la història oral fou lloc d'oració de la comunitat de frares de Sant Daniel, que residia a can Pol de Baix. La casa i l'ermita es comuniquen pel seu interior. A l'altar hi ha tres imatges: Sant Bartomeu i Sant Daniel i al centre la Verge del Roser. El 1936, en començar la guerra civil, la imatge de la Verge romangué amagada al mig d'una gavella de blat esperant que les passions amainessin.

Ermites i ermitans

Escampades i mig perdudes en llocs ben inhòspits de les nostres muntanyes, des de temps immemorials trobem el rastre d'un bon nombre d'ermites abandonades.

Generalment, les ermites eren unes edificacions dedicades al culte, de construcció senzilla, però fortes i ben edificades, malgrat la pobresa dels materials emprats. Qui podia preveure en el segle I d. C. que l'obra iniciada per Sant Pau, primer ermità del món cristià, perduraria gairebé 2000 anys!

Les inclemències del temps han estat motiu perquè de mica en mica, ara una, ara una altra, anessin quedant assolades fins a arribar a desaparèixer.

Aquestes construccions eren conegudes amb el nom d'ermites, tot i que es reconeixien també com a capelles. En totes s'hi venerava la imatge d'un sant o santa reconeguts per l'Església catòlica.

Hi havia una data molt significativa en què es commemorava una festivitat que es dedicava al sant patró. En aquesta diada se celebrava un aplec durant el qual els creients demanaven un remei per guarir una malaltia o un favor per apaivagar alguna maltempada. Després l'agràciat solia palesar el seu reconeixement al sant dipositant un exvot. Cames, peus, braços de cera, crosses i fotografies omplien la paret de l'entorn de l'altar. Una corrua que prové de tots els indrets, especialment de gent del camp, hi acudia a venerar i a demanar protecció al patró.

A les nostres contrades hom recorda les ermites de Pietat, Sant Grau, Sant Roc, Mare de Déu de Calders, Santa Bàrbara, Sant Bartomeu de can Pol de Baix, que antigament fou la capella d'una comunitat de religiosos, i Santa Lena de la Barroca, que és l'única capella d'aquests verals que deixa la porta oberta i, malgrat tot, fins aquestes dates, la gent respecta tot allò que hi ha en el seu interior.

Les ermites eren sufragànies de la parròquia en la qual estaven ubicades, gaudien de l'equipament necessari per celebrar actes religiosos, però es feia necessari que algú tingués la custòdia del seu manteniment.

D'aquest sosteniment se n'encarregava un ermità o una ermitana o tots dos alhora.

Els ermitans eren gent disposada a continuar la sacrificada obra iniciada per Sant Pau com

a primer ermità. Vivien o malvivien d'un trossot de terra de secà, dels delmes que pagaven els pagesos i, la resta, d'allò que estalviaven per poder anar fent la viu-viu. Generalment escampades per les muntanyes, en llocs de pas, també hi havia unes capelletes-oratori que guardaven al seu interior la imatge d'un sant, al qual la gent de tant en tant li oferia unes flors boscanes. Fins no fa pas gaire teníem una prova evident ben a prop de casa nostra. A Sant Julià s'honorava la imatge de Sant Pere Màrtir, un sant patriarcal que no li va faltar mai el record generós del caminant que en forma de flors silvestres li oferia.

De molt jovenet recordo un ermità. Era un home que portava una vida d'anacoreta sense ser membre de cap orde religiós. Era l'ermità de Santa Afra, un penitent que vaig conèixer quan pidolava tot fent la ruta de Constantins. Li deien en Poll-llövet. Era alt i ossat, amb un front sortint i uns braços llargs que semblaven els remes d'una barca. Sobresortia de la seva cara un pèl gruixut i aspre i del seu cap un cabell llarg i desordenat que feia temps que no havien sentit l'amorositat d'una navalla i d'unes tisores. Quan arribava a la barberia del meu pare, recordo que desfeia una corretja que li penjava del coll i descarregava una capelleta bronzejada que aparentava ser pesant, en la qual guardava la imatge de la Mare de Déu de Santa Afra. Després alliberava les seves espatlles adolorides del sacotell que li servia per emmagatzemar allò que havia recaptat. Després d'un breu descans, el meu pare el deslliurava d'aquell pèl i cabell que... Déu n'hi do.

El sacrifici que suposava per al pobre ermità fer el camí de Santa Afra a Bonmatí i viceversa en tan paupèrrimes condicions, amb tota seguretat que Déu li ho haurà tingut en compte, perquè sinó... a qui?

Posteriorment, en els anys 60, els veïns de Sant Julià van gaudir del servei d'un ermità i campaner, però va ser un ermitatge que el pas del temps el va convertir en un ermità adequat a un sistema de vida més modern i agradable.

Els ermitans i Sant Grau

Una llegenda diu que la capella de Sant Grau la volien aixecar en un indret de la mateixa muntanya encarada cap a Sant Gregori i Bescanó anomenat Sant Grau Petit. Un cop la construcció fou començada, els escarrassats jornalers que hi pujaven cada dia, al captard, un cop havien acabat la tasca, apilaven les eines i les guardaven en un racó de la mateixa obra. En una ocasió la sorpresa que es van trobar va ser gran, ja que un matí, quan s'anaven a incorporar a la feina, van trobar enderrocada la paret que havien aixecat el dia abans, i havien desaparegut les eines. Van suposar que una ment destructora havia fet de les seves i era la causant d'aquelles malifetes. El fet es va anar repetint un dia rere l'altre, mentre les parets romanien aturades si fa o no fa a la mateixa alçària i les eines s'havien d'anar a recollir al bell cim de la muntanya.

L'acció fou tan reiterativa que aquella bona gent va comprendre que allò no era un faïment humà sinó una forma en la qual Sant Grau els volia manifestar el desig que la capella fos aixecada al cim de la serralada, com així va succeir.

Encara avui en el lloc conegut amb el nom de Sant Grau Petit, perdut entre bardisses, es mantenen mig enderrocades restes de parets d'una capella que Sant Grau no devia veure amb complaença que es construís en aquell lloc.

Quan l'ermita de Sant Grau era la capella del castell de Tudela, els nostres avantpassats del veïnat de Cabanyes ja li guardaven una predilecció especial. Des del cim de la muntanya els avisos de la campana amiga anunciaven als pagesos els perills que l'ermità presentia i, alhora, els tocs acostumats els orientaven en les carregoses feines del camp.

En el llarg dels anys, Sant Grau, per als bonmatinencs, ha suposat un capítol de la seva vida de treball. Només per aquesta raó és interessant conèixer els costums i les tradicions d'una capella-ermita que compta amb segles d'història. Per aquest motiu pot ser interessant reproduir un treball que hom va publicar l'any 1993 en el programa de festes de Bonmatí.

L'ermita o capella de Sant Grau, situada en el Puig de Tudela, durant segles ha estat el far que ha fet de vigia protector a tots els pobles que han estat testimonis d'una pila de vivències. Les guerres opressores dels francesos, les carlinades i la guerra civil, entre d'altres, han estat motius més que suficients per recordar els fets més variats que en el transcurs del temps han ocorregut entremig del seu espès boscam. Quantes vegades els espessos matolls no han servit per prestar protecció a aquells escàpols als quals a vegades les lleis vigents no permetien expressar lliurement uns ideals.

Vull que aquest treball serveixi, si més no, per realçar

L'any 1923 dos bonmatinencs pugen a Sant Grau. Aquesta foto vol ser un homenatge de gratitud al caminant que va darrere. És en Ricard Danés, el retratista que tan valuós record fotogràfic ens va deixar.

Sant Grau, l'ermita i l'ermità que són tanmateix evocadors d'un passat certament esplendorós. Però abans coneguem un bocí de la vida de Sant Grau abans de ser canonitzat. Martirià Brugada en la secció de "Un sant a l'absis" del Full Parroquial diu que l'abat de Cluny, Sant Odó, va deixar escrita la vida de Sant Gerard, més coneguda per Sant Grau, que va esdevenir model dels cavallers cristians. Nasqué l'any 855 i era el compte d'Aurillac, a l'Albèrnia -Occitània. Home sense ambicions, es dedicà a administrar correctament el seu territori procurant fer respectar la justícia i el dret en una època de costums violents i brutals. Just, caritatiu, auster i pietós, fundà el famós monestir d'Aurillac. Morí el 13 d'octubre del 909 suportant pacientment la ceguesa i diverses xacres. Per això es representa amb els atributs abacials, si bé també és representat com un noble que sosté una maqueta d'església que evoca la seva fundació. Du al costat una olivera i una gerra d'oli i sol acompanyar-lo un pobre que s'acull sota la seva protecció. El 964 el comte Borrell de Barcelona peregrinà a la seva tomba i d'Aurillac s'emportà cap a Ripoll el monjo Gerbert, el futur Papa Silvestre II.⁽¹⁾

Tot fa pensar que l'ermita de Sant Grau va ser capella del castell de Tudela, del qual ara no resta pràcticament res. El castell ja és esmentat des de mitjans del segle XI i va pertànyer a diferents cases senyoriales catalanes. És interessant de destacar l'estada que hi féu el rei

⁽¹⁾ Llegeixis "L'any Gerbert, un Papa format a Catalunya amb vocació europea" - L'AMIC núm.17, pàgines 9 i 10.

Capella de Pietat de can Basagó de Constantins, situada a la falda de la muntanya de Sant Grau. Fou construïda l'any 1663 per Fra. Miquel Casals i refeta per Francisco Masana i Joan Soñer l'any 1879. Va sofrir els efectes persecutoris a la religió l'any 1936 i posteriorment el lladrocini del seu interior.

Pere el Gran l'any 1285 amb motiu de la invasió de les tropes franceses, però el primer document trobat que fa esment de la capella és del 1548.

De temps immemorial, l'ermita de Sant Grau havia estat sota la custòdia d'uns ermitans que malvivien tot conreant unes feixoles resseques i poc productives que envoltaven l'ermita, i que malgrat rebre anyalment un delme dels pagesos de Sant Gregori i de Constantins, de tant en tant l'ermità baixava cap a les cases de pagès mendicant per al sant. Era tan precària la seva vida que ella, l'ermitana, baixava fins a Vilanna, a tocar el riu, a collir verdelaques per a l'engreix d'un porc.

- Ei mestressa. L'ermità de Sant Grau!
- Benvingut sigui Sant Grau! Li diré un parenostre. Voleu un grapat de patates o un tros de pa?
- Déu n'hi doret, mestressa! Tot fa favor. Que Sant Grau us ho pagui.

Així la pagesia que vivia ben pobrament ajudava com podia els bons ermitans i el gloriós Sant Grau. Conseqüentment, l'ermità, amb cos feixuc i pesarós, anava de porta en porta, agraint la capta, mentre emplenava el sacotell de les coses més diverses per nodrir els seus cossos. A ell o a la seva dona, l'ermitana, si en tenia, els pertocava d'avisar a toc de campana quan s'atansava l'hora de tancar el bestiar i de repicar, entre d'altres, els tocs de migdia, el d'oració i el de perdó als vespres. Era molta la gent dels pobles veïns que un cop a l'any, normalment el dia de l'aplec, acudia al cim de la serralada a honorar al sant. El tritlleig de la campana efectuat per l'ermità convidava la gent a assistir a la missa que era escoltada amb força devoció, però d'una manera especial ho era per aquelles fadrines que invocaven el sant Patró i li

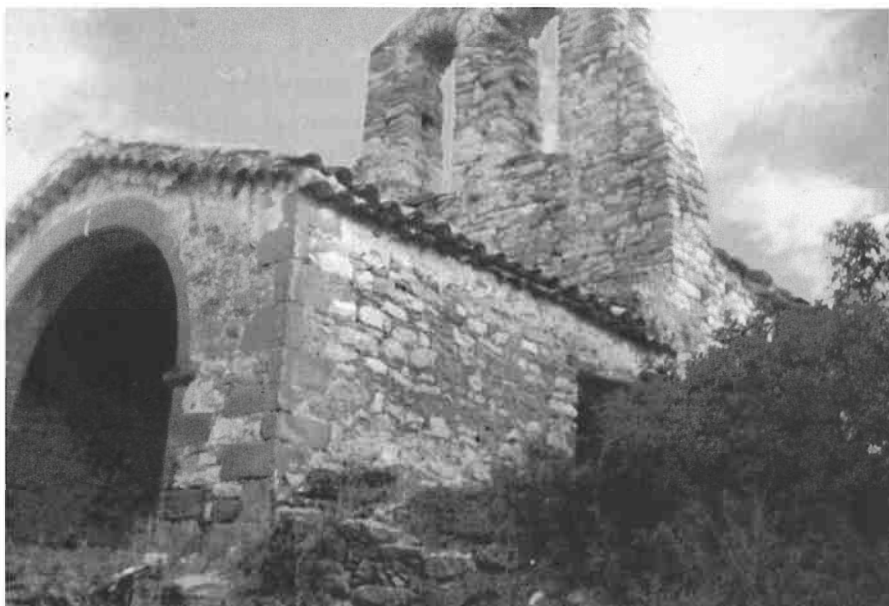
demanaven que els concedís un bon marit; Sant Grau era l'advocat de les noies solteres, les quals, donant voltes a l'ermita, invocaven el sant tot dient:

*"Sant Grau, Sant Grau,
marit sis plau
sigui pollós, sigui ronyós
mentre marit fos"*

Segons conta una tradició recollida per Joan Amades en el seu costumari, a Granollers de Rocacorba, Sant Grau era invocat el dia 13 d'octubre per al guariment del bestiar boví. Aquest costum estava estès no només al Gironès, sinó també a la Garrotxa i a l'Empordà. Per tal de guarir el bestiar d'encuirar-se, aquest dia es tallaven tres pèls de la cua dels bous i de les vaques i es posaven dins d'un panellet, que s'havia fet pastar el mateix dia. Llavors la bèstia era obligada a menjar-se el panellet i empassar-se d'aquesta manera els seus propis pèls. Sant Grau també era invocat per curar el mal de pedra i els mals d'orina en general, tant de l'home com del bestiar.

També era invocat per a les ferides de picades de bèsties verinoses. D'altra banda, es creia que aquest dia era el millor per fer oli de llangardaix i altres remeis aptes per guarir picades verinoses, perquè es gaudia de la gràcia del Sant i del seu favor especial. Els torronaires d'Amer i els venedors de menjars i beures feien el seu agost, que els servia per compensar l'apesarat camí des de la plana, mentre els pelegrins vinguts de tots els indrets atacaven amb bona gana la minestra ben regada amb el vi verd que portaven a la carmanyola. També era molt corrent veure al cim de la muntanya els pagesos polint-se la "calderilla" tot jugant a la virolla ⁽²⁾.

⁽²⁾ La virolla era un estri que avui ja està passat de moda i el seu nom, com a joc d'atzar, no el trobem al Diccionari de la Llengua Catalana. Era una ruleta de construcció rudimentària i primitiva molt popular en els aplecs i les festes majors dels pobles de pagès. Consistia en una fusta rodona amb un cercle al voltant que tenia unes puntes clavades que separaven uns petits espais que estaven senyalitzats amb números i colors. La virolla es col·locava damunt d'un atifell improvisat que generalment era una taula. Com he dit, la ruleta era circular i al centre tenia un eix amb un braç que impulsat per un dels jugadors donava voltes i més voltes fins a parar-se. A la punta hi havia col·locat un cartronet que suaument feia disminuir la velocitat de l'eix fins a deturar-se. La sort corresponia al jugador que havia apostat en el departament o color en el qual s'aturava el braç. El premi al jugador sempre estava relacionat amb l'aposta que havia fet jugador afortunat. La participació en el joc i el premi, per regla general, es realitzava amb xavalla.

Exterior de l'ermita de Puig d'Elena o Lena de la parròquia de la Barroca. A l'interior hi ha un sarcòfag amb una inscripció que traduïda del llatí diu: "Aquí jeu Raimunda de Crosa que va morir en temps dels francesos i Berenguer Soler". No està datada.

La vida trista i solitària dels ermitans, custodis de Sant Grau, va anar transcorreguent pobrament durant anys i pany, obligats a suportar en el bell cim de les muntanyes les inclemències metereològiques i una època encaminada vers una vida moderna mancada de religiositat que va viure el seu punt culminant l'any 1936, quan l'incivil procedir d'alguns va provocar la destrucció de l'interior de l'ermita. L'Esteve Trias i la seva esposa Maria Capdevila van ser els últims ermitans encarregats de la salvaguarda de la capella de Sant Grau.

Una tarda de l'estiu de 1936, els hi van comparèixer uns forasters disposats a destruir el sant. La Maria, l'ermitana, que devia ser una dona cautelosa, els va mostrar a defora un foc extingit feia dos dies que, segons ella, havia servit a uns altres que ja s'havien anticipat a voler fer allò que aquests intentaven: destruir la imatge del sant. El que no els va dir fou que, en un hort ben a prop, hi va jeure una colla de dies soterrat Sant Grau juntament amb l'escultura de la Mare de Déu dels Dolors. El calze i altres objectes litúrgics els va guardar a casa seva. Actualment, la imatge de Sant Grau, degudament restaurada, és venerada a l'església vella de Sant Gregori. Mira qui ho havia de dir! Aquella tarda, la Maria, possiblement dient una mentida, va guanyar-se la glòria del cel. La campana encara avui serveix per cridar els feligresos de Sant Gregori, parròquia a la qual pertany l'ermita.

El diumenge d'octubre més proper al dia 13, festa de Sant Grau, la gent de la vall del Llémena que encara conserva la tradició, agafa els trastets i s'enfila al puig de Tudela i a l'aire lliure un capellà oficia una missa i es canten els goigs en honor del sant. Això sí, sense ermita ni ermitans ni campanes.

Durant els anys de la guerra civil, per allò d'esborrar els sants del calendari, el poble de Sant Gregori va prendre el nom de Tudela de Ter, nom que prové precisament d'aquesta serralada. Així han anat passant els anys i les edificacions de les nostres ermites han anat desapareixent. Ara un cairat, ara una teula, de mica en

mica les construccions han anat decaient i s'han convertit en ruïna total.

Tanmateix, devia ser ben colpidora la imatge d'aquella tarda tempestuosa d'estiu del 1966 quan Josep Gifra, l'escolà, amb la vista perduda cap a l'infinit, va albirar com un llamp queia sobre el campanar, que es va desplomar arrossegant també part de l'ermita.

Una espessa polseguera va posar fi a l'ermita de Sant Grau, però les seves restes, des d'aquella tarda estiuenca, serveixen vestigis del passat històric d'un racó de les nostres comarques.

Prop de Bonmatí, camí de Constantins, hi ha l'ermita romànica de la Mare de Déu de Calders, una petita esglesiola que fins l'any 1301 era coneguda amb el nom de Santa Maria de Tinyoses, una capella que estava assentada en el veïnat del mateix nom. Fins el 1970 fou sufragània de la parròquia de Sant Vicenç de Constantins. La trobem documentada a mitjans del segle XII i fou centre de la cellera de Tinyoses, on els Bell-lloc efectuaren les principals inversions en vinicultura en la primera meitat del segle XIV.

A principis del segle XX encara eren moltes les mares de Bonmatí i la seva rodalia que després d'infantar acudien a Calders per invocar a la Mare de Déu la protecció per a un felíç alletament.

Antigament se celebrava l'aplec el dilluns de Pasqua Florida, un aplegament en el qual no hi mancava "l'ofrena", un panet beneït que rebien tots els assistents després de l'ofici.

A partir de l'any 1996, l'Agrupació de Jubilats Nova Frontera de Bonmatí ha fet possible que de bell nou, amb la puixança de les festes populars, no hi manqui l'aplec de Calders amb la missa i el tradicional cant dels goigs dedicats a la Mare de Déu.

Deixant enrere la capella de Calders, a la falda de la muntanya de Sant Grau, hi ha la capella de Pietat de can Basagó, que també pertanyia a la parròquia de Constantins i, segons uns escrits que hi ha a tocar al profanat altar, fou construïda l'any 1663 per Fra. Miquel Casals i refeta per Francisco Massana Casals i Joan

Tres quarts de segle separen aquestes fotografies. A la primera podem veure l'última ermitana que hi va haver a Santa Bàrbara en un retrat fet per Tomàs Carreras i Artau l'any 1921, mentre a l'altra, una fotografia d'Emili Rams, veiem l'Avel·lí Rovirola, el primer ermità d'honor de l'època moderna, una distinció que li va ser atorgada en reconeixement als seus mèrits amb motiu de la rehabilitació de la capella.

Soñer el 1879. Com tantes altres, el 1936, durant la guerra civil va sofrir els efectes persecutoris a la religió, i més tard el lladrocini d'objectes del seu interior. Sembla que la casa Basagó, adossada a l'ermita, avui enderrocada, era la casa dels ermitans. La solitud i petitesa d'aquestes ermites descobreixen l'elevat grau de religiositat de temps passats.

A Trullàs, al peu de la carretera d'Estanyol, trobem la capella de Sant Bartomeu de can Pol de Baix. Hom diu que conserva restes romàniques força primitives. Segons la història oral, la petita esglesiola fou el lloc d'oració de la comunitat de frares de Sant Daniel. La capella està adossada a can Pol de Baix, una casa que servia de residència a la comunitat. Actualment, la casa i la capella encara es comuniquen des del seu interior. El Ter passava a tocar les parets i inundava el camp que hi ha sota de l'ermita, una peça de terreny que es coneix pel camp de Sant Daniel. Es diu que la comunitat pescava des de l'interior del convent.

L'ermita està dedicada a Sant Bartomeu i va ser refeta en el segle XVII. A l'altar hi ha tres imatges: Sant Bartomeu, Sant Daniel i al centre la Verge del Roser. Durant la guerra civil, per evitar la destrucció de la imatge de la Verge, molt d'amagatots, fou col·locada al mig d'una gavella de blat en el mateix camp de Sant Daniel. Allí hi va romandre fins que les passions de la guerra van amainar i s'apropava l'hora de fer la batuda del blat. A partir d'aleshores va ser guardada a casa d'un pagès en un lloc segur fins al 1939, quan de bell nou fou retornada al seu setial.

L'aplec se celebra el diumenge del mes d'agost més proper al dia del Patró Sant Bartomeu.

Per cloure aquest capítol d'ermites i ermitans és interessant mencionar una dita que estava molt estesa a la vila d'Anglès i els pobles del voltant. Era una dita que els pares contaven als seus fills dient-los que quan els nens venien al món, la llevadora els anava a buscar

en un pou que hi havia a Santa Bàrbara ⁽³⁾.

Dit això, seria pecar d'injustos no destacar els actes d'entusiasme i abnegació mostrats pels bons companys d'Anglès "Els Amics de Santa Bàrbara". És molt lloable la tasca que han portat a terme un grup d'anglesencs que un bon dia es van proposar rehabilitar l'enderrocada capella de Santa Bàrbara, l'ermita de la Verge que diverses generacions de les nostres contrades han invocat contra les tempestats. Aquesta elogiada actitud bé prou mereix ser imitada pels aimants de les nostres tradicions.

⁽³⁾ El pou de Santa Bàrbara seria la cisterna que actualment encara es conserva després de ser restaurada fa uns quants anys. Aquesta cisterna recull les aigües de la teulada de l'ermita.

Capella de la Mare de Déu de Calders vista des de l'absis. La capella romànica de Santa Maria de Tinyoses, i després de Calders, pertany a la parròquia de Sant Vicenç de Constantins. Es troba documentada a mitjans del segle XII. Fou el centre de la cellera de Tinyoses, on els Bell-lloc van efectuar les principals inversions en vinicultura en la primera meitat del segle XVI. És invocada per les mares que han infantat i demanen protecció per a un felíç alletament.

Santa Bàrbara, a més de ser advocatessa i protectora contra les maltempsades, és la patrona dels artillers de l'exèrcit i dels minaires. És viu el record de l'apogeu que en els anys 60 van fruir les mines d'Osor, tan vinculades als pobles d'Anglès i la Celler. Quant a la celebració de la festa patronal que anualment organitzava l'empresa minera, al matí, no hi mancava pas l'esperit de religiositat de la diada, mentre que a la nit predominava l'altivesa, els abusos i les disbauxes. Vull posar punt final al tema dedicant a "Els Amics de Santa Bàrbara" d'Anglès, protagonistes de la recuperació de l'ermita, fragments d'un treball publicat per Emili Casademont a les pàgines 44 i 45 del llibre "L'home dels cent homes", una aproximació a la vida i obra de Josep Fontbernat ⁽⁴⁾, que diu així:

"Hi ha una dita molt coneguda a les nostres contrades muntanyenques que diu: "Sant Marc, Santa Creu, Santa Barba no ens deixeu". Aquesta pregària es diu, sobretot, el dia de la Santa Creu, que s'escau el 3 de maig".

L'home dels cent homes (es refereix a Josep Fontbernat), el 4 de desembre de 1961, dedicà bona part del "Glossari andorrà" a rememorar el seu passat d'infant, relacionat amb la diada de Santa Bàrbara, santa que com el lector haurà pogut comprovar ell anomenava Barba, igual que els anglesencs.

"Recordo que en la diada de Santa Creu ens tancaven en un lloc fosc i, amb un ciri encès que venia del monument del Dijous Sant, ens feien dir mil vegades "Jesús" i, a cada setena "Sant Marc, Santa Creu, Santa

Barba no ens deixeu". Els mil "Jesús" eren comptats amb mongetes seques o cigrons. Només hi havia el meu pare que els comptava amb els rosaris als dits i, a cada cinquantena, feia una ratlla al damunt del paper. Al meu pare, que era pagès de bona mena, ja li semblava que el llapis i el paper eren més segurs i, sobretot, més moderns que el sistema dels cigrons i de les mongetes seques. En el fons, era ja un promotor, que diríem ara, dels moderns "ordinadors".

"Santa Bàrba té per a mi altres records. En plena Garrotxa, mirant el Gironès, com la proa d'un vaixell, hi ha una muntanya i, al seu bell mig, una ermita que la gent del país en diem Santa Barba. És d'allà estant que la mainada de tots aquells pobles d'Anglès, de la Celler, d'Osor, de Sant Martí, d'Amer, de Bonmatí, de Vilanna, de Bescanó, de Sant Julià del Llor, de Brunyola i de Santa Coloma de Farners fins a Sils, hi hem vist el mar per primer cop. Hi pujàvem el dia de Santa Creu -després d'haver dit mil vegades "Jesús"- segurament perquè la diada de Santa Barba s'escau en un temps, que en aquells llocs, el desembre ja n'és rigorós. A la Vall dels Àngels, no hi neva pas sovint, però les gelades hi són per esquarterar les pedres...! I el 3 de maig, quin aplec, el de Santa Barba..!

Veus aquella ratlla, allà lluny...! Allò és el mar! Allà s'acaba la terra i comença la immensitat de l'aigua... I ens explicaven que, més lluny, hi havia Mallorca, que a voltes es veia la seva ombra emmirallada al damunt de la blavor..."

⁽⁴⁾ Josep Fontbernat, professor de música i polític, va néixer a Estanyol (Bescanó) l'any 1896 i morí a Andorra el 1977. El període d'adolescència el va viure a Anglès. Després estudià música a Barcelona convertint-se en deixeble predilecte d'Enric Morera i col·laborador de Pau Casals. Políticament cooperà amb el president de la Generalitat de Catalunya Francesc Macià i l'any 1932 va ser elegit diputat al Parlament de Catalunya. El 1939, un cop acabada la guerra civil, va abandonar el seu país, del qual estigué absent 38 anys, un temps que va passar entre Mèxic, França i Andorra. En aquest principat fou introductor de la llengua catalana a la popular emissora de les valls, Ràdio Andorra. Va ser proposat per ocupar la presidència de la Generalitat de Catalunya a l'exili, un càrrec que no va acceptar, i a causa de la negativa fou nomenat Josep Tarradellas. Des de l'11 de setembre de 1982 les despulles de Josep Fontbernat i de la seva esposa reposen al cementiri d'Anglès.

1er aniversari de la Coral de Bonmatí

El dia 25 de setembre de 1999, els membres de la Coral de Bonmatí vàrem celebrar el 1er aniversari amb familiars i amics. Tots plegats vam anar amb autocar a Montserrat a veure la Moreneta i, amb molt de goig, a sentir l'Escolania, ja que el nostre director, en Xicu, hi havia cantat molts anys i un trosset del seu cor encara diu que el té a Montserrat.

*A la Verge Moreneta
la Coral de Bonmatí
els nostres cors,
els nostres cants
i una ofrena de flors,
amb tota humilitat, li vàrem oferir,
demanant a la Verge Moreneta
salut, pau i alegria
perquè tots plegats un altre dia
a Montserrat puguem tornar.*

M. Àngels Torrent

Els membres de la Coral i els seus familiars i amics el dia de la celebració del 1er aniversari de la seva creació (foto: M. Àngels Torrent).

El Grup Il·lusió i la il·lusió d'un grup

El Grup Il·lusió està format per un nombrós grup de persones, homes i dones de totes les edats, que fan la tasca que els hi correspon, i sempre d'acord amb la seva disponibilitat de temps i limitacions pròpies. Joves, adults, avis i àvies ajuden sense afany de lucre ni presumpció per aconseguir uns dies d'il·lusió per als nens i les nenes.

El treball s'organitza tan bon punt s'acaba la Cavalcada de SS.MM. els Reis Mags d'Orient, de manera que durant tot l'any es prepara la següent perquè res no falli i els més menuts puguin gaudir d'enlluernadora felicitat i joia. Es repassa el material, s'arrangen els vestits i complements, es renova el vestuari i es reparteixen la feina i les responsabilitats directes. Tothom s'hi sent implicat perquè sap que la seva feina, per petita que sembli, és important. Tot i que no es vegi, és una activitat que mobilitza unes vuitanta persones, constituint una xarxa cívica engrescadora que aconsegueix la col·laboració d'empreses, comerços i entitats, i a qui volem agrair des d'aquesta revisa la seva bona predisposició per ajudar-nos.

Cal fer esment que se'ns ha afegit al nostre grup una banda de tambors, la Bonmatí Band, que obre la Cavalcada amb la seva tamborinada, com també ha sabut obrir els nostres cors.

Amics i amigues, que la llum de SS.MM. els Reis Mags d'Orient arribi a totes les llars o, si més no, treballem perquè sigui així. Una abraçada i salut i felicitat per a tothom.

Grup Il·lusió
Agrupació d'Activitats Culturals i Festives

Els passat 5 de gener, SS.MM. els Reis Mags d'Orient van tornar a portar la il·lusió a la mainada del nostre municipi (foto: Josep Pérez Raventós).

L'aplec de Calders de l'any 2000

A la Matilde i en Josep, que durant anys han tingut cura del manteniment de la capella.

El passat diumenge, 26 de març, més d'un centenar de persones es van aplegar a la capella de la Mare de Déu de Calders per celebrar-hi l'aplec, continuant així una tradició que com tantes altres havien caigut en l'oblit.

El Grup Nova Frontera, que des de la seva fundació es va proposar fer ressorgir festes i tradicions que havien tingut molta estima i que avui lamentablement s'havien deixat de celebrar, va considerar prioritari recuperar l'aplec de Calders. Per aquest motiu va organitzar la celebració d'una missa amb els cants dels goigs a la Mare de Déu. La nostàlgia i l'amor a la Verge van ser motius suficients perquè fos seguida amb gran devoció i respecte per tots els assistents.

Si remirem papers antics abundaran els que ens parlen de la capella de Calders, però cap fa esment del seu aplec.

Antigament la gent de Bonmatí i la rodalia tenia una especial devoció per la Verge de Calders, ja que era invocada per les mares que havien infantat per poder tenir un feliç alletament. Ben segur que pocs dies després d'haver vingut al món molts dels actuals membres del Grup Nova Frontera van ser portats en braços per llurs mares a veure la Verge de Calders per demanar-li que tinguessin una bona criança.

Normalment, i a causa de la feina, era els diumenges a la tarda quan els matrimonis amb nounats s'aplegaven a la petita capella demanant els favors de la Verge. A banda i banda de l'altar, penjats a la paret, no hi faltaven mai exvots que en acció de gràcies havien ofert els visitants.

La gent de més edat recorda que a principis de segle, l'endemà de la Pasqua Florida, se celebrava l'aplec amb una missa i es cantaven els tradicionals goigs a la Mare de Déu. A la sortida de l'ofici, es repartia als assistents un panet que el capellà havia beneït prèviament.

En aquestes trobades no hi solia faltar en Tana d'Amer, que amb la "virolla" intentava guanyar-se el

jornal. Algun any, després de resar el rosari, es completava l'aplec amb una audició de sardanes.

Tot i que la vida ha experimentat un gran canvi al llarg del segle, el Grup Nova Frontera es va proposar continuar la tradició i des de l'any 1997 torna a organitzar un aplec que, com a mínim, reporta tres coses positives: l'acte religiós, l'aplegament i un bon dinar.

Com a mostra d'agraïment a la Verge, l'any 1940, dos fills de Bonmatí, l'escultor Joan Saltor i el pintor Xavier Vinyolas, varen modelar i pintar l'actual imatge de la Mare de Déu de Calders, que havia estat destruïda una colla d'anys abans.

La Junta del grup Nova Frontera

Curset de manualitats i pintura

Ja fa gairebé tres anys que a Bonmatí es van iniciar els cursets de manualitats i pintura a càrrec de la Cinta Arbonès.

Durant aquest temps, la gent del poble ha pogut observar el resultat d'aquesta activitat a través de diferents exposicions realitzades pels alumnes a les escoles de Bonmatí durant la setmana de Sant Jordi. Igualment hem pogut comprovar la qualitat i l'originalitat dels treballs que s'hi han exposat.

Durant els propers anys es té la intenció de continuar desenvolupant aquests cursets i és per això que t'animem a participar-hi. Cal dir que no calen coneixements previs sobre la matèria, ja que durant el curset t'ensenyaran tots els procediments i tècniques necessàries per poder tirar endavant els teus projectes.

L'activitat es realitza tots els divendres, de 7 a 10 del vespre, des del mes de setembre fins al mes de juny i per apuntar-s'hi cal posar-se en contacte amb la Cinta Arbonès.

T'animes a provar-ho?

Més d'un centenar de persones van assistir el passat 26 de maig a l'edició d'enguany de l'aplec (foto: Josep Pérez Raventós).

Més d'un miler de participants a la XIIIa edició de la marxa "Anar-hi anant"

La 13ena edició de la marxa "Anar-hi anat" va comptar amb 1.030 participants de 110 pobles diferents (foto: Josep Pérez Raventós).

El passat diumenge 27 de febrer es va celebrar una vegada més en el nostre poble la marxa "Anar-hi anant", que aquest any arribava a la seva 13ena edició i va ser tot un èxit, ja que va comptar amb més d'un miler de participants.

Tal com s'havia fet en les últimes edicions, es van habilitar dos circuits, un de curt d'uns 9 km. i un altre de llarg d'aproximadament 19 km.

El circuit llarg pujava pel Cal Rei, passava per Sant Climent d'Amer i després girava en direcció Sant Julià tot passant pel costat del riu Ter, el carrer Vell, on es podia admirar el pont romànic en vies de restauració, i abans d'arribar al carrer Nou s'enfilava per Can Vila i pel Collell fins l'església de Sant Julià del Llor, des d'on tothom que no ho coneixia quedava admirat per la magnífica vista que hi ha en aquest indret. Finalment, el recorregut baixava cap a Bonmatí passant per can Bronic.

El circuit curt passava pel pla del cementiri i es dirigia

cap a Sant Julià per la carretera vella, tot passant pel carrer Petit i el carrer Nou fins a juntar-se amb el circuit llarg, amb el qual compartia la resta del recorregut fins a tornar a Bonmatí després de pujar a l'església de Sant Julià.

A l'edició d'aquest any van participar-hi un total de 1.030 persones de 110 municipis diferents, la majoria de les comarques gironines i barcelonines. Els participants de més lluny van ser 3 de Tarragona, 1 d'Andorra i 1 de Puigcerdà, mentre que la representació més nombrosa va correspondre a Girona, amb uns 200 participants, i Bonmatí i Anglès, amb més de 120 participants cadascun.

L'organització de la marxa vol expressar el seu agraïment a totes aquelles persones que amb la seva participació fan que aquest dia sigui una verdadera festa i molt especialment a aquelles altres que amb el seu treball desinteressat fan possible que els participants gaudeixin de la diada.

Participants a la cursa de Bonmatí del maig de 1989.

Activitats de la Colla Excursionista Sant Julià del Llor

Encara hi ha qui pensa que l'excursionista és aquella persona que va a muntanya amb la guitarra a l'esquena, cantant la vella xiruca i a cercar flors, violes i romaní.

L'excursionisme neix, ja fa més d'un segle, quan una colla de científics van a muntanya a estudiar allò que hi ha fora de l'abast de la majoria de persones de la nova societat urbana i industrial. Això suposava superar reptes per trobar aquell mineral, cova, espècie d'animal o planta que només creix als cims més alts del Pirineu o, per exemple, investigar d'on ve l'aigua que alimenta l'estany de Banyoles. Per aquest motiu, la gent que anava a muntanya li tenia un respecte encara que només fos per l'esforç que li suposava arribar-hi.

Avui dia la muntanya s'ha massificat tant que tothom s'aventura a anar-hi sense tenir cap coneixement del medi ni de les dificultats que hi pot trobar. Això fa que, en nom del progrés, del turisme i de la butxaca d'uns pocs empresaris de ciutat, a muntanya tot s'hi val: pistes d'esquí, urbanitzacions, hotels, autopistes d'accés per a tots els xaves que, per treure's l'estrès de sobre, han de pagar un munt de diners per passar un cap de setmana sensacional i tornar a casa dient que han menjat allò que cuinava la seva besàvia.

Toquem de peus a terra. Els temps han canviat. Encara hi ha una colla de gent a la qual ens agrada fer sortides a muntanya i gaudir-la tal com és. Per això, a

part de les excursions, també ens comprometem a fer tasques de manteniment del nostre patrimoni.

Actualment estem col·laborant, juntament amb l'Associació de Veïns Lauro, en la restauració i rehabilitació de l'oratori de Sant Pere Màrtir, els seus entorns i els seus antics accessos, per tal de deixar-ho ben agençat.

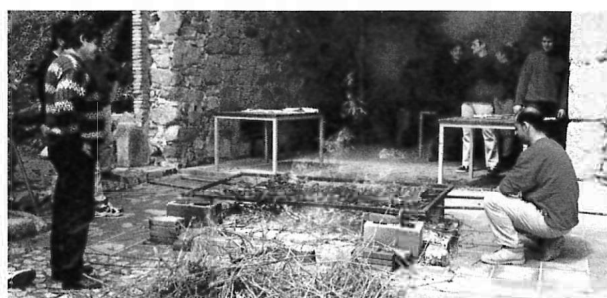
Properament col·laborarem amb el Projecte Alba-Ter, on efectuarem tasques de control de la qualitat mediambiental d'un tram del nostre riu: la fauna, la flora, la qualitat de l'aigua... del Ter al seu pas per les deveses de Sant Julià.

La Colla Excursionista Sant Julià del Llor també organitza una sèrie d'actes lúdico-festius que cada any se celebren per les mateixes dates. Així, aquest any la Castanyada s'ha celebrat a Santa Bàrbara, la Calçotada a l'Aldric (Romanyà de la Selva) i el Dinar del Soci a Can Vila (Sant Julià del Llor).

Altres activitats de "la Colla" es poden consultar en el butlletí bimensual Ressenya, on us assabentareu de les excursions, xerrades, projeccions de diapositives i altres activitats que es fan setmanalment.

Per acabar, cal informar-vos que ens trobem cada dimecres a les 10 del vespre a l'Esplai de Sant Julià del Llor, on tothom pot dir la seva.

Colla Excursionista Sant Julià del Llor

En els somnis hi ha la clau

Quan somiem aflora la cara oculta de la personalitat. Les imatges que sorgeixen no són fantasies sense sentit. Desxifrar el seu significat permet descobrir què s'amaga a la rebotiga del nostra caràcter.

Una persona de 70 anys només ha romàs 47 d'ells conscient. Els 23 restants ha estat en un altre món, en el regne del somni; anys en els quals la seva ment no va seguir les lleis de la lògica, on l'espai i el temps mancaven de valor. I és que, nit rere nit, vivim situacions inimaginables: podem ser home o animal, heroi o vil, rei o esclau... Durant aquest terç ocult de la nostra existència sofim, gaudim, plorem en un món del que som autors i principals protagonistes; els únics creadors d'una obra que desapareix quan el despertador ens torna a la realitat conscient.

Poc se sap en veritat d'aquesta altra cara de nosaltres mateixos, d'aquest costat fosc de la nostra existència que està condemnat a l'oblit. Tenen els nostres somnis algun sentit? I si és així, per què ens costa tant descobrir el seu significat?

Per a molts psicòlegs i psicoanalistes, el somni és la porta d'entrada a l'inconscient, la via que ens condueix a un gran magatzem on s'apilen conflictes, pors i angoixes internes. És la clau amb què podem accedir a la bodega en la qual guardem tancat al nostre mister Hyde particular.

Si estem disposats a franquejar la barrera, és possible traduir els nostres somnis, o el que és el mateix, arribar a conèixer-nos.

Però, caminar per aquest camí, analitzar aquest costat ocult, és un treball difícil. El primer problema que se'ns planteja a l'hora d'estudiar la nostra vida onírica és l'oblit. La persona sempre somia i ho fa de 3 a 5 vegades durant la nit, tot i que estranya vegada ho recorda. És una amnèsia diària, la resposta de la qual és que, si no ho recordem és perquè, senzillament, no és imprescindible que ho fem. Les nostres tensions i desitjos incomplets durant el dia s'alliberen de forma simbòlica a la nit. Així, quan la ment torna al seu estat conscient, no només el cos, també l'esperit, té forces renovades per encarar un nou matí. *"Quan no som capaços de dir amb què o amb qui hem estat somiant, és que el somni ha complet el seu objectiu"*.

I és que somiar té una funció autocurativa. A l'igual que l'organisme es recupera de les lesions físiques, la ment ho fa de les psíquiques durant la nit. Quan estem dormint, analitzem els nostres sentiments i intentem de sanear les ferides.

De tota manera, és possible lluitar contra l'oblit. Al despertar, la ment sol recordar alguna cosa d'allò somiat, encara que les imatges oníriques s'esvaeixen al cap de pocs segons. Per a retenir-les, n'hi ha prou amb tenir un llapis i un paper al costat del llit i apuntar immediatament les escenes i impressions del somni.

Tenir un diari de somnis és útil per conèixer els subtils avisos que l'inconscient dóna al nostre conscient.

Però algunes vegades les imatges oníriques resten vives al nostre cervell després de despertar-nos, tot i que no haguem fet res perquè així sigui. La porta de la bodega no es tanca per complet al sonar el despertador i ens queden impressions d'aquest altre món en el que hem estat immersos durant la nit. Es tracta d'un toc d'atenció, d'un senyal d'alarma que indica que alguna cosa no funciona.

Quan un conflicte ens estimula, podem enganyar els altres, fins i tot al nostre jo conscient, però l'angoixa no desapareix. Aquesta queda arxivada en l'inconscient que crida i exigeix, durant el somni, que el subjecte doni una solució o, com a mínim, que s'enfronti a la seva por. En el cas dels somnis recurrents, aquest és encara més clar: l'inconscient repeteix una i altra vegada el seu missatge d'auxili en espera d'una resposta.

Aquestes trucades d'atenció, a vegades, es manifesten en forma de malsons. Molt poques vegades la persona s'enfronta en la seva vida a una angoixa, a un terror similar al que sofreix quan té un mal somni.

Els malsons, en general, reflecteixen un conflicte greu, inacceptable per al propi subjecte, fins i tot en l'estat inconscient. És una por que lluita per sortir, però que no troba una sortida... ni durant el somni.

La vida real i la vida psíquica corren paral·leles. Qualsevol alteració en la primera té irremeiablement reflex en la segona, i al contrari. Els somnis són el pont entre aquests dos móns, un pas a nivell entre el conscient i l'inconscient. Així podríem arribar a dir: **"Diguem com somies i et diré com ets"**. El filòsof grec Epictet, en el segle I d.C., ja deia: **"Et vols conèixer? Consulta els teus somnis"**.

Mentre dorm la persona no només s'allibera de les seves tensions, també les estudia, examina els pros i els contres, analitza el conflicte. Al matí següent, l'individu ha extret conclusions de les tensions i conflictes, encara que no sigui conscient d'això. Qui no ha anat a dormir amb un problema i al matí següent s'ha aixecat amb la solució?

Però, és convenient que coneguem la interpretació dels nostres somnis? No és temerari obrir el soterrani i deixar que surtin els fantasmes?

Al llarg de la vida, cada un de nosaltres passa més de 200.000 hores dormint, gran part d'elles somiant. Mereix la pena anar en busca d'aquest temps perdut? Si no té la resposta... consulti-ho amb el coixí.

Cristina Grabulosa Hernández

Vivències

Escena viscuda en una Caixa d'Estalvis, en un primer dia del mes, en què mentre els jubilats feien cua en una finestreta per cobrar la seva merescuda pensió mensual, jo estava dintre parlant amb un cap de secció de l'entitat d'estalvi.

La cua estava encara apartada de la vidriera que separa el públic dels oficinistes. Però l'encarregat amb el qual jo estava consultant uns documents va assenyalar-me dos dels pensionistes que aprofitaven l'espera parlant i gesticulant fermament i va comentar-me el següent: Tots dos havien estat treballadors tèxtils en diferents empreses. Un es va jubilar de cardaire, als seixanta anys, cansat ja de llevar-se d'hora i de tenir paciència amb els companys de treball, així com d'aguantar pressions o impertinències dels superiors. També sovint d'haver d'udolar a la gent del seu entorn per no baixar de categoria o poder treballar amb tranquil·litat. En cessar abans de l'edat reglamentària ho va fer amb pensió inferior a la qual hauria d'haver esperat als seixanta-cinc anys. Tot i això és completament feliç, o, almenys, està molt conformat amb el que cobra i diu que entre la seva mensualitat i la de la seva esposa, que cobra el mínim en deixar el treball ja fa força més temps per invalidesa, en tenen suficient per viure i passar la resta de la seva vida amb tranquil·litat i seguretat de no passar gana. Sols pensa que haurà de vigilar de no estirar més el braç que la màniga, com ja ha estat norma des que té ús de raó. Àdhuc li permet fer algun petit estalvi.

L'altre, que era encarregat principal d'una empresa important, s'ha jubilat fa molt poc a l'edat de seixanta-cinc anys. Tant per l'edat com pel càrrec i la cotització que tenia en el treball cobra força més del doble que el seu company de conversa. Però no obstant això i que la seva muller és pensionista, està escagarrinat pensant que no tindrà suficient per atendre les necessitats i capricis familiars al seu acostumat nivell de vida.

Com és possible això? I l'empleat m'aclareix: Hi ha molts factors que alteren la situació d'un i de l'altre. El

que teòricament era més desvalgut, ha viscut tota la vida amb moderació. Els seus ingressos no li han permès gaires fastuositats, però ha estat formiga. Aprengué a estalviar i mirar prim i sens dubte ha viscut feliç, emmotllant-se sempre amb el poc que tenia.

L'altre, a causa del seu "status" social (més fictici que real), encara que ha guanyat bastant més que el primer, per no desentonar amb les seves amistats, ha precisat mantenir un nivell de vida superior, sense pensar massa en el futur. Les formigues sols les coneixia d'òida. Vestits, joies, viatges, celebracions, etc. ho ha anat gastant quasi tot d'acord amb els seus ingressos i, a vegades, fins i tot més del que li permetia el sou.

Un es resignava amb la roba necessària per fer goig els dies de festa i anar net i endreçat els dies feiners. O just per resguardar-se del fred, sense ostentacions. I a

l'altre li agradava presumir amb vestits de sastre a mida, camises i corbates a ser possible de seda natural, sabates i abrics d'última moda per a ell i no cal dir també per a l'esposa, malversant més del convenient. I ara, lògicament, està esporuguit en comprovar que els seus ingressos han sofert una forta davallada, i sobretot en no haver estat més previsor quan podia. Actualment li costa poder resistir la diferència entre les percepcions de la vida laboral i la de la jubilació.

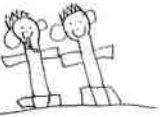
Se li fa difícil prescindir de tots els privilegis que ha gaudit mentre treballava. El cardaire no pateix aquests daltabaixos perquè ja està acostumat a estrènyer-se

el cinturó i perquè, malauradament, els seus ingressos no li han permès mai fer grans dispendis i s'ha muntat la vida adaptant-se a les seves possibilitats. I ara gaudeix amb joia i placidesa la seva pensió sense passar pel trauma insalvable entre el que feia abans i el que pot fer ara.

Tota aquesta petita i aliçonadora anècdota no ens demostra res més que: **Sempre hi haurà "pobres" que són rics i "rics" que sempre seran pobres.**

Pere Motjer

Llegint el diari precipitadament

Probablement tots en alguna ocasió haurem llegit el diari o alguna revista amb pressura, i amb certa sorpresa haurem pensat: No pot ser! Però tornant la vista enrere, ens haurem adonat que una de les paraules s'ha llegit precipitadament, alterant el concepte de la frase, en donar-li un altre significat per ser possiblement semblant fonèticament o gramaticalment al mot original escrit.

Glosa a continuació alguns petits exemples dels molts que ens poden escaure, anotant primer la frase llegida incorrectament en negreta, i tot seguit, el vocable exacte.

- Torna a funcionar el **restaurant ambulatori de la Seguretat Social** restaurat
- Situació donada per un alt índex d'**humanitat** humitat
- Empresa d'estampació necessita **pensionista** premsista
- Està **cansat** de molts delictes acusat
- La senyora obra les **potes** de la botiga portes
- El concert el va **digerir** el senyor X dirigir
- Amenaça **abonar** la federació abandonar
- Es reuneixen els **pecadors** pescadors
- Escoltat el **massatge** de Nadal missatge
- S'han de **convertir** les responsabilitats compartir
- El cap d'**autopistes** del Clínic autòpsies
- El discurs produeix un **casament** absolut cansament
- Espanya **blanqueja** les transaccions financeres bloqueja
- Visca la **prostitució!** Constitució
- És un excel·lent mestre del **contraban** contrabaix
- El metge li arranjà les **factures** fractures
- La llengua francesa **no existeix** no s'extingeix
- S'estudia la **comptabilitat** entre parelles compatibilitat
- La depressió es preveu de 958 **militars** mil·libars
- S'ha resolt el **botí** de la presó motí
- El patronat de **Futbol** ja funciona Pubol
- Inversió i administració de **matrimonis** patrimonis
- Les nostres relacions són **sexuals** .. sensacionals
- En un atemptat van morir dos **coloms** jueus colons
- El **diccionari** del Banc d'Espanya accionariat
- En el mercat hi ha oferta de **galetes** de porc galtes
- Va parlar el **dictador** de l'empresa director
- L'accident ha provocat llargues **detencions** retencions
- Han estat **insultats** tres presoners indultats
- Es ven **píldora** de mobles polidora

- Els **autònoms** es reuneixen a Barcelona astrònoms

- El Sr. Bisbe demana més **vacacions** vocacions
 - Energia **còlica** eòlica
 - He vist un **exorcista** excursionista
 - La **segregació** de Santa Maria consagració
 - El programa de TV **la Barbàrie** la Barberia
 - El símbol d'en Hitler era la creu **aimada** .. gemada
 - Comença un curs **diplomàtic** informàtic
 - El mateix **guarniment** ornament
 - Un **argent** municipal agent
 - La **francesa** d'Espanya princesa
 - Mocadors **robats** brocats
 - Mil quilos de **sabates** patates
 - **Espiàrem** les visites Espaiàrem
 - Moda amb **transferències** transparències
 - Hi ha una gran **presó** pressió
 - La gent té **for**n fam
 - Navegar amb els **astres** altres
 - El cant **carnal** coral
 - Una platja **desperta** deserta
 - Moren **mastegats** masegats
 - **Mitges** de seda Metges
 - **Ruïna** estimada Reina
 - La tassa als **llapis** llavis
 - Home **inservible** insensible
 - Lletra **endreçada** adreçada
 - Dona **executada** escotada
 - **Confident** a casa Confinament
 - Sent **genolls** al jardí sorolls
 - Disposicions **adulatòries** absolutòries
 - L'ànima es **troba** torba
 - La **infusió** del plaer l'efusió
 - **Endèmica** espanyola acadèmica
- I per poc que llegíssim qualsevol diari o revista, la llista podria ser llarguíssima.....

Pere Motjer

El Gran

Liceu

Ploren els grans i els més petits,
 ploren els pobres i els més rics,
 a dalt del cel, ploren fins els estels.
 Saben fins a Sibèria
 aquesta gran tragèdia,
 i més enllà d'Àsia
 ressona la gran desgràcia.
 Arreu del món se sap,
 que el Gran Liceu s'ha cremat.
 Entorn d'ell, aquest matí,
 fins i tot una afamada diva
 plorava a llàgrima viva.
 També s'hi ha personat la Monarquia,
 sense que compti la despesa
 per la noble reialesa.
 Tant si es vol com si no es vol,
 Catalunya està de dol.
 Però mai no haurien estat tan grans els mals
 si s'haguessin cremat els hospitals.
 En el Gran Teatre hi acudien
 vegestors venerables
 que es feien estirar els pellatges,
 amb perill per a la seva salut,
 per tal de cercar l'eterna joventut.
 Però hi havia prou raons
 perquè hi anessin les noves generacions.
 Segons diuen els entesos,
 aquell era un lloc de burgesos,
 de poderosos empresaris,
 d'alts comissaris,
 d'artistes i polítics de tota l'esfera
 i també d'alguna acreditada ramera.
 De generals de grans estratègies
 pertanyents a exèrcits d'altres terres.
 Les senyores agafades del braç del marit,
 estrenaven valuosos vestits de nit,
 portaven tantes pedreries
 que semblaven aparadors de joieries.
 S'ensenyava la fortuna i l'aparença
 sense gens ni mica de decència.
 També hi anaven amb molta "cara-dura"
play-boys sense fortuna,
 Sempre buscant una rica divorciada
 o una vídua adinerada,
 sense importar-li si, a les vagasses,
 els hi havien canviat la dentadura,
 mentre tinguessin una bona fortuna.
 Eren com animals
 vigilant els reis carcamals
 que lluien una esposa guapa i atenta
 per posar-hi l'ornamenta.
 Les senyores que passaven dels quaranta
 es feien treure les berrugues
 i es feien estirar les arrugues.

Per casar les seves filles,
 busquen un bon hereu,
 aquí i a les illes
 però que sigués soci del Liceu.
 Els homes anaven amb brillant armilla
 i el cap ple de brillantina.
 Els qui tenien bona calba
 s'abrillantaven fins i tot la testa
 per lluir millor a la festa.
 A la porta del Teatre
 donant-se la gran vida,
 s'hi feien portar amb limusina.
 Deien que, a qualsevol preu,
 s'havia d'aconseguir que no hi entrés gent de peu
 ja que per escoltar el bell cant,
 els "pela-gats" no hi estaven educats.
 D'aquest problema tan greu
 l'Estat se n'ha fet relleu.
 Les Institucions catalanes
 s'ho han agafat amb moltes ganes,
 ja que diuen que a qualsevol preu
 s'ha de reconstruir el Liceu.
 A tots els de les grenyes
 ens posaran un nou impost
 per tal que puguem portar espadenyes.
 I així, amb gran mesura,
 s'alçarà altra vegada
 aquell Temple de Cultura.
 Hi ha manca d'habitatge
 però s'usarà l'expropiació salvatge.
 No valen les raons,
 la qüestió és fer un Teatre
 obra de faraons.
 Si calgués treballaríem una hora més
 perquè aquesta gent pudent
 pogués entretenir els seu avorriments.
 Crec que faré bé de tancar la tinta
 no fos cas que se m'escapés
 el què se m'ha quedat dintre
 i digués algun disbarat.
 Així és com veu l'assumpte del Gran Liceu
 aquest ciutadà de peu.

Eliseu Coll

Convivència de dues generacions diferents

Mai no m'hauria pensat que fos tan enriquidor i positiu conviure durant tota una setmana dues generacions tan diferenciades com són la dels joves i la de la gent gran. Molts de vosaltres pensareu que viviu amb la gent gran molt més temps que una setmana, però segurament de manera molt diferent a l'experiència que jo us explicaré. Es tracta, doncs, d'unes colònies per a la gent gran. Colònies per a la gent gran? Sí, aquesta és segurament la pregunta immediata que us ha vingut a la ment, perquè a mi també em va passar la primera vegada de sentir-ne a parlar; ja que aquest és un tema desconegut per a molta gent. Ara us comentaré, doncs, una experiència innovadora.

Durant set dies del mes d'agost, un grup de gent de diferents edats, entre elles som quatre de més joves, dediquem de manera voluntària una setmana del nostre temps lliure a fer passar uns dies de vacances, gresca, alegria i diversió a tot un grup de persones grans, d'entre elles: matrimonis, solters, solteres, vidus i vídues.

Cada any realitzem activitats diverses, adaptades, és clar, al tipus d'entorn on ens trobem, ja que cada cop anem a una casa diferent; concretament jo puc parlar de la casa d'Espiritualitat Cardenal Narcís Jubany i la de les Escolàpies d'Arenys de Mar.

Les activitats que realitzem durant aquests dies són diverses, com són tallers, conferències, excursions, jocs i vetllades diverses al vespre (balls, havaneres, teatre...).

El grup de monitors, mesos abans de realitzar les colònies, comencen a pensar el lema al voltant del qual es centrarà l'estada, ja que cada any tractem temes diferents. Per exemple, un any a Banyoles el lema era "una setmana diferent", o l'any d'Arenys va ser "fes-te a la mar" amb motiu de trobar-nos en una vila marinera.

Una vegada centrat el lema, programem les activitats. El que també ens plantejem són uns objectius generals per al llarg de la colònia, que són els següents:

- Vetllar perquè cadascú sàpiga descobrir els valors dels participants.
- Motivar les persones perquè participin a les activitats.
- Crear un clima de convivència i de llibertat on cadascun dels participants pugui fer el seu ritme.
- Estar atents a les necessitats que tingui cada un dels components del grup.
- Fer-nos responsables d'establir una comunicació entre els monitors per facilitar el diàleg i la convivència.

Cada any variem, però, algun dels objectius en funció del context on ens trobem.

En finalitzar les colònies fem un recull de les diferents opinions dels participants per tal de millorar o canviar algun aspecte de cara a l'any següent.

La veritat és que és molt gratificant sentir els comentaris de la gent, ja que si bé potser algú es pren les colònies com un temps d'esbarjo, o de vacances, o com un relax, tots destaquen que és una manera per agermanar-se amb la gent del poble, ja que viuen experiències que els fan pensar i reflexionar. El cert és que a través d'aquestes colònies s'aconsegueix que molta gent que no havia fet mai cap sortida pugui gaudir d'uns dies de vacances.

A més, com diuen els participants, serveixen per conviure amb gent del poble que potser durant l'any no tenen l'oportunitat de fer-ho. La majoria també afirmen que tornen a casa renovats d'ànim i amb ganes de continuar endavant.

Com podeu veure, les colònies enriqueixen molt als participants, però no hem de deixar de banda què ens aporten als monitors. A part de recollir les opinions de la gent, en finalitzar les colònies, els monitors fem una valoració sobre com han anat. Veiem què ha anat bé, què haurem de canviar de cara a un altre any i si s'han acomplert els objectius que ens havíem plantejat. El que també fem, però, és reflexionar sobre què en traiem els monitors de les colònies. La conclusió a què arribem és que tot i ser un equip format per persones d'edats, opinions i maneres de ser diferents i diverses, tots coincidim que les colònies ens serveixen per créixer i enriquir-nos personalment, ja que aprenem a través de la gent gran a viure l'acceptació dels pas del temps; ells també ens encomanen la seva alegria, la seva constància i ens enriqueix escoltar les seves vivències al llarg del camí que han fet.

A través de tot això, per tant, ens encoratgen a viure la nostra vida amb il·lusió, ens fan sentir que som útils i ens omplen d'optimisme.

Per acabar, doncs, voldria encoratjar la gent jove a dedicar estones del seu temps lliure a escoltar i conviure amb la gent gran que ens envolta, ja que de segur que aprendreu de la seva experiència, de debò que val la pena!

Eva Serinyà i Suy

Societat de consum i depressió

La societat de consum té depressió.

El terme **de-pressió** és causant de més d'una confusió. El seu significat tècnic no difereix del familiar.

Tanmateix, a causa de l'adveniment de fàrmacs efectius per al tractament de malalties depressives, aquesta paraula és, sovint, aplicada a altres tipus d'emocions. Quan el pacient es queixa de "depressió", s'ha d'exigir-li major precisió.

Alguns facultatius apliquen el diagnòstic de "depressió" a persones que tenen mal humor, i, fins i tot, l'esmentat vocable ha estat utilitzat per descriure persones felices i joioses.

L'hàbit d'utilitzar la mateixa paraula per nomenar diferents coses pot causar perplexitat.

En realitat, i partint de la prolífica literatura sobre la síndrome depressiva, la depressió és un concepte compost per un quadre de símptomes que comprenen des de l'esgotament i la inhibició fins a la depressió endògena, amb apatia total. A més, la depressió s'acompanya de la total paralització de l'activitat, la melangia i d'una sèrie de símptomes corporals com cansament, trastorns paroxístics del son, insomni, desgana, estrenyiment, mal d'esquena, trastorns menstruals en la dona, disminució del to corporal, signes que poden anar precedits per trastorns d'angoixa i ansietat que, freqüentment, condueixen al pacient a disnees, vertígens, taquicàrdies, tremolors o estremiment, suors excessives, sufocacions, abdominàlgies, sentiment d'inseguretat o mort imminent, despersonalització o desrealització, parestèsies, rubor o calfreds, opressió toràcica, nus a la gola, por a tornar-se boig o a perdre el control, dolor psicogen.

Tenir una depressió no és el mateix que **ser** un deprimat. La societat de consum la té perquè els seus components busquen el sentit de la dinàmica del canvi en una xarxa de sinèrgies socials, culturals, econòmiques i individuals. En moltes ocasions, la recerca conclou en un pou sense fons, en una falta de comunicació en l'època de la informació, en un no acceptar el cicle vital social.

En aquesta crisi vital, el depressiu pateix sentiments de culpabilitat i contínuament s'examina negativament i tracta de fer-se perdonar.

L'agressivitat és la resposta a una impotència. La que no és conduïda a l'exterior es converteix en dolor corporal i, a més, l'agressivitat bloquejada i no reprimida psíquicament condueix a la depressió.

I, així, l'agressivitat bloquejada i no exterioritzada

es dirigeix cap a l'*insight*, la capacitat intrapsíquica, i converteix l'emissor en receptor. Per tant, el que reprimeix amb por la seva agressivitat reprimeix també la seva energia i la seva activitat.

L'agressivitat dirigida contra un mateix -monòleg interior destructiu- troba la seva expressió més clara en el suïcidi.

El depressiu fuig de la responsabilitat. Malgrat la negativa del depressiu d'encarar activament la vida, a través de la porta de darrere dels sentiments de culpabilitat, ha de continuar combatent el tema de la "responsabilitat".

Tot allò viu, moviment, canvi, relació social, evolució, li és arrabassat i se li ofereix el pol oposat a allò que és viu: apatia, immobilisme, soledat, desesperació, pensaments negatius i destructius.

El pol de la mort que, amb tanta força, es manifesta en la depressió, és l'ombra d'aquest pacient. El conflicte rau en què s'evita i s'escapa de la depressió amb el suïcidi, malgrat que la mort també es tem per ser la dama negra desconeguda.

Assumir responsabilitat significa també renunciar a la projecció i acceptar la pròpia solitud.

I és que creiem lliurement en el tipus de limitacions, de condicionaments externs, interns, ambientals -les limitacions personals dels altres, especialment d'aquells amb qui convivim i treballem, les mancances, nombroses i diferents de les variades situacions dels sers humans. Es tracta, en paraules de Joan Pau II, de "*Ferides, afebliments o atemptats a la vida humana*"⁽¹⁾, que afecten a molts: des d'aquells que no tenen casa o que no tenen feina, fins a tots aquells que tenen fam de dignitat humana en el món.

Entre les diferents pressions que afecten l'educació de la llibertat trobem la **pressió ecològica**. L'individu, envoltat en l'afany del **tenir**, es veu molt per sota del que pot **ser**.

En les societats occidentals, el factor ambiental de més gravetat és el consumisme manifest que dissimula les possibilitats de creixement expansiu en fase latent: "*Gaudir de les coses amb el menor treball possible*"⁽²⁾.

El bé és **tenir**, el mal és **no tenir**; és perdut tot allò que dificulti el consum general; l'objectiu social és major consum per a major nombre de persones. A més, tendeix a transformar-ho tot en objectes de consum. Una altra pressió ambiental és el **subjectivisme radical**, perquè s'oposa al desenvolupament de la llibertat en tancar el ser humà en si mateix.

Els símptomes de la influència de l'ensenyorir-se dins la societat són:

1.- Disminució del radi d'interès.

2.- Augment de les reaccions de defensa o de la percepció dels elements exteriors com a portadors d'un perill.

L'home, doncs, influït pel subjectivisme exacerbant, es desinteressa. Els mecanismes de defensa -desconfiança, agressivitat, etc.- contribueixen, juntament amb el passotisme del desinterès, a fer impossible l'obertura: **la comunicació**.

Avui la societat té depressió. No es comunica. No tolera a ningú, ni a si mateixa! I s'agredix una i altra vegada. Apareix la violència. El riu de la sang l'ofega. La família, la cèl·lula bàsica de la societat, ha d'evitar o afrontar els efectes dels condicionaments ambientals, buscant els límits del seu voler.

És una limitació voler mantenir-nos dins dels propis límits?

Som lliures de tenir o de prescindir, de donar o de conservar, dins del nostre delimitat voler. Som lliures de fer o no, de fer això o allò altre, de fer-ho d'una manera o d'una altra dins del nostre fer limitat, que permeten distingir **el ben fer del mal fer, del ben tenir del mal tenir**.

En la transformació de l'individu com a ser social és necessari aprendre a **pensar** i aprendre a **voler**, sense pretendre superar els límits d'éssers humans imperfectes. La mutació depèn de **saber voler**. I el voler admet nivells: voler tenir, voler fer, voler ser. Finalment, el tenir i el no fer han d'ordenar-se al ser.

La **superació**, oposada a la depressió, com a conquesta personal, es tradueix a superar obstacles -interiors i exteriors- per arribar a un "més" i a un "millor" en el ser humà. Davant l'ambient, el fonamental consistirà en veure què es pot fer amb allò que es té sense estèrils lamentacions sobre allò que falta. Això ens evitarà d'instal·lar-nos en l'agressivitat deprimida. D'altra banda, evitem deprimir-nos convençuts que sempre podem influir -lentament, però eficaçment-, modificant factors negatius per al desenvolupament de la llibertat pròpia i aliena.

I que sempre podem **crear** en l'àmbit de la nostra autonomia -gran o petita-.

Això vol dir que hi ha d'haver comunicació entre persones, procés que s'aconsegueix amb la congruència -acord entre la pròpia realitat exterior i interior- entre el que pensem i el que diem. I més encara: hem de ser congruents amb nosaltres mateixos i amb el que busquem dins la societat digital, sense que aquesta s'ajusti al nostre mapa vital, perquè, com afirma Fernando Elzaburu, "*l'evolució implica la necessitat d'una contínua adaptabilitat a l'entorn*"⁽³⁾.

En síntesi, el nostre món és acció en transformació; un món obert, on ha de governar l'harmonia entre la ment, els mitjans i les limitacions personals.

Malgrat el procés gradual de canvis de mentalitat, la capacitat d'evolució del coneixement i la tecnologia excessivament accelerades, proliferen les malalties psicosomàtiques d'**indefensió per manca d'adaptació** i sorgeix la impotència, la falta de comunicació, la societat tancada, el suïcidi.

El trauma de néixer o una altra realitat, a la Revolució Informàtica, requereix unes èpoques, com si es tractés del cicle vital de l'individu.

Tanmateix, les noves tecnologies no són un fi en si mateixes; no són un medi per a l'adaptació, perquè també es requereix un nou nivell de consciència: **aprendre per emprendre**.

I és que la inèrcia social implica uns sistemes amb altres globalment: concordança i coneixement, mitjans i problemes i integració de les parts en un objectiu comú. És l'estat de la comunicació.

Si acceptem els límits propis d'éssers humans, la solidaritat no serà mai amenaçada per l'imperialisme. Si no és així, el que és vell no acaba de morir i allò que és nou no acaba de néixer. El conflicte del naixement ens arrossega a la por a la vida i, per consegüent, a la societat del no-pensar, no-voler, no-començar, no-evolucionar, no-comunicar, no-superar, no-voler ser. És una depressió manifesta.

Dolors Vilamitjana i Carandell (*)

⁽¹⁾ Juan Pablo II: "*El ideal de libertad*". Discurso en Balty Park (3-10-79), en HERALDO DE LA PAZ, B.A.C., Madrid, 1979, pàg. 262.

⁽²⁾ Rafael Gómez Pérez: "*La minoría cristiana*". Editorial Rialp, Madrid, 1976, pàg. 177.

⁽³⁾ Fernando Elzaburu Márquez: "*Tiempos de cambio*". Conciencia, Tecnología y Estrategia, Editorial 2010, Madrid, 1979, pàg. 23.

(*) *Síntesi de la Ponència presentada per Dolors Vilamitjana a la Universitat Politècnica de València, VI Sessió Científica-Congrés de la M.I. Acadèmia Mundial de Ciències, Tecnologia i Formació Professional; València, 20 de maig del 2000.*

Quan arriben forasters a casa nostra

Fa nou anys que treballo com a assistent social d'atenció primària del Consell Comarcal de la Selva, en els pobles de Sant Julià del Llor i Bonmatí, Anglès, la Cellera de Ter i Brunyola. El meu coneixement sobre els immigrants que arriben i viuen en aquest territori és limitat, ja que ser immigrant no comporta necessàriament tenir problemes social. És a dir, hi ha molts individus i/o famílies immigrants que mai no han necessitat els serveis socials i que per tant jo desconec.

Tot seguit parlaré d'aquests veïns nouvinguts situats a Anglès i rodalies. El col·lectiu marroquí és la població majoritària, aproximadament un 80% dels immigrants prové del Marroc, seguit dels portuguesos amb un 15% i el 5% restant prové de l'Índia.

Els marroquins arriben durant els anys vuitanta a Catalunya i s'instal·len primer a les grans ciutats i al Maresme. Cap a finals dels vuitanta s'instal·len en algunes petites poblacions de la província de Girona com Anglès i Palafrugell, entre altres. És durant els anys noranta que progressivament la població d'immigrants marroquins augmenta en els pobles d'Anglès, la Cellera i Bonmatí, fins arribar a l'actualitat.

Les causes dels moviments migratoris sempre tenen una base econòmica o política. Els marroquins que arriben a casa nostra marxen del seu país d'origen per la precària situació econòmica en què viuen i la manca de perspectives de millora. Per aquesta raó, l'objectiu prioritari de l'immigrant és la subsistència d'ell i de la seva família, tant si la família viu amb ell en el país de destí com si continua vivint al Marroc. Un cop tinguin coberta aquesta necessitat prioritària, després en podran assolir d'altres més vinculades a la necessitat de relació amb els altres i amb la comunitat.

La gran majoria de marroquins que arriben a casa nostra provenen de Nador i la zona del Rif. Ells són berbers, tenen un idioma propi diferenciat de l'àrab, i durant molts anys han estat marginats i desprotegits a nivell polític i econòmic pel propi govern marroquí. Curiosament, els berbers estan en inferioritat en el Marroc, però aquí són majoria respecte als àrabs. Les relacions entre àrabs i berbers no són d'entrada cordials, tot i que els uneix la religió i la cultura.

El procés d'arribada d'una família marroquí a casa nostra s'inicia primer amb l'arribada del cap de família. Transcorreguts uns dos o tres anys, aquest noi/home ha pogut estalviar uns pocs diners del seu treball i arrendarà un habitatge perquè hi pugui viure ell amb la seva esposa i fills. L'home marroquí intenta millorar i superar-se a nivell laboral. Durant el primer temps d'arribada, la majoria treballen en granges o en el camp, poc a poc s'introdueixen en el sector de la construcció, on el treball és més estable, legal i més ben remunerat.

Contràriament a allò que succeeix en les grans ciutats, en general les famílies marroquines que arriben als nostres pobles intenten i aconsegueixen tirar endavant sense haver de menester ajudes

econòmiques periòdiques per part dels serveis socials. Com ho aconsegueixen? Gràcies a una bona administració de l'economia familiar, al treball remunerat dels homes (l'índex d'atur és mínim dins del col·lectiu marroquí), a la simplicitat del seu estil de vida, i a les ajudes puntuals de l'Administració per a famílies nombroses (a partir de tres fills amb uns ingressos econòmics familiars mínims).

A les grans ciutats hi ha una massificació de la població immigrant que la comunitat no pot absorbir progressivament i acaba generant bosses de pobresa, com succeeix en altres col·lectius. Ara per ara, aquí no tenim aquest problema.

Totes les famílies marroquines que jo conec tenen el permís de residència i de treball vigent, van escollir Anglès, Bonmatí o la Cellera perquè ja hi havia algun familiar o amic i perquè tenien clares possibilitats laborals.

M'agradaria fer esment de la pressió social que exerceix el col·lectiu marroquí als seus propis individus i famílies. Fer complir les normes socials estretament lligades a la religió és una manera de voler preservar la identitat enfront de la nostra societat, per a ells massa lliure, còmoda i fàcil. És important conèixer aquests matisos de cara a fer qualsevol intervenció comunitària, i també per comprendre les relacions individuals que sovint resulten incomprensibles des del nostre punt de vista.

Des de fa quatre anys el grup de voluntaris socials d'Anglès dóna classes de català a dones marroquines. A part de l'aprenentatge de la llengua i d'adquirir una autonomia -totalment necessària per a les dones-, es treballa l'intercanvi cultural a partir del respecte mutu entre les dues cultures. La valoració és molt positiva a tots els nivells, per això, recentment han començat unes noves classes de català a Bonmatí per a dones marroquines dutes a terme per una voluntària del mateix Bonmatí amb l'assessorament de la professora voluntària d'Anglès.

Malgrat que la presència dels marroquins a casa nostra encara no pot considerar-se com un procés d'integració exemplar, ara com ara sembla que hi ha perspectives d'èxit en aquest exercici de consciència que totes les parts implicades -Administració, ciutadans i els mateixos immigrants- hem assumit com un projecte de futur.

Montserrat Silvestre i Canut

Catalans d'adopció

Des de fa temps que sento una mena d'admiració per tota aquella gent que, per voluntat pròpia o per obligació (motius econòmics, polítics,...), han hagut de deixar els seus amics, la seva família, la seva cultura i han hagut d'adaptar-se a un nou estil de vida.

Uns han reeixit amb èxit i se senten molt contents de la decisió que van prendre i d'altres, pel contrari, no han trobat la terra promesa i enyoren el país que van deixar enrere i que tenen poques possibilitats de retrobar. La capacitat d'adaptació depèn de l'edat, del caràcter de la persona, de la causa que va forçar l'emigració... Jo, que em sento tan arrelada al nostre poble, a la nostra cultura, ADMIRO la fortalesa, la valentia, l'empenta... que tenen els qui intenten fer-se un lloc entre nosaltres.

És per això que, gaudint d'una situació privilegiada des de la meua professió, he pogut parlar de diversos aspectes de l'emigració amb nois/es que provenen de diferents països. Alguns van acceptar que les seves experiències fossin conegudes i tot seguit us les exposo. Són la Paola, l'Anastacia i la Bharti.

Quin és el teu país d'origen?

Paola: "Santo Domingo".

Anastacia: "Ucraïna".

Bharti: "L'Índia, jo vivia al nord, vora Nova Delhi".

Quant de temps fa que vius aquí i quina edat tenies quan vas arribar?

P: "Tenia 12 anys quan vaig venir a viure a Catalunya. Vaig estar 2 anys a Figueres i ara visc a Lloret des de fa 3 anys".

A: "Fa 3 anys que sóc aquí i tenia 14 anys quan vaig arribar".

B: "Fa 10 anys i ara en tinc 17, així que fa més temps que visc aquí que a l'Índia".

Per quin motiu vas marxar del teu país?

P: "Els meus pares estaven separats i jo vivia amb el pare, que és català. A l'estiu venia a veure els meus avis. A vegades deia que m'agradaria viure a Catalunya i un bon dia el meu pare ens va portar els bitllets d'avió i vam venir aquí, ell, el meu germà i jo".

A: "El motiu va ser econòmic. Els meus pares van venir a Espanya de vacances i els va agradar. Van decidir que seria un bon país per viure".

B: "El meu pare volia un canvi d'aires. Tenia ganes d'anar a un altre lloc".

Com vas viure l'experiència d'haver de marxar de la teua casa, del teu poble i anar a un lloc desconegut?

P: "Tota la família materna està allà, la meua mare...".

A: "Ho recordo com un dia normal".

B: "Em feia il·lusió. No sentia gens de por pel futur".

Recordes alguna cosa especial del darrer dia que vas estar allà?

P: "A l'escola alguns companys ploraven".

A: "Recordo que tots ploraven".

B: "Em trobava molt bé".

Sabies alguna cosa del teu nou destí?

P: "Jo ja ho coneixia, perquè cada estiu venia a veure els meus avis".

A: "A mi m'agrada molt la platja, prendre el sol i quedar morena. Sabia que al lloc on aniríem tenia tot això".

B: "Sí, el meu oncle vivia aquí i ens explicava coses". Què recordes del primer dia que vas aterrar a Catalunya i vas arribar a Lloret?

P: "Van venir els meus avis a buscar-nos. Vaig pensar que a Lloret hi havia molta vida".

A: "Vaig arribar al mes de maig i a Lloret hi havia molta gent. Em va agradar la platja".

B: "Em va semblar molt tranquil i la llengua que parlaven em va estranyar una mica".

Quines coses d'aquí et sorprenen més?

P: "Trobo que aquí els nens són molt mal educats. Sovint no fan cas dels seus pares, ni dels grans".

A: "Sembla que la gent aquí somriu més, és més feliç. A Ucraïna penso que hi ha més enveja i la gent no és gaire puntual: vas a comprar a una botiga i no saps mai quan obriran".

B: "El nivell de vida, la cultura, els transports...".

Suposo que aquí hi ha coses que tu trobes millor que al teu país i d'altres que són pitjors, quines són?

P: "La gent és més oberta allà. A Santo Domingo quan ve algú a casa teva a buscar-te, sempre el fas entrar i li ensenyes la casa. Aquí estic cansada d'anar a buscar amics a casa seva i mai no em fan passar de la porta. També trobo que allà es menja menys, només hi ha un plat amb una mica de tot. A Catalunya sempre es mengen dos plats, postres...".

A: "A Espanya hi ha més organització. L'escola aquí m'agrada més perquè els professors tenen un tracte familiar amb els alumnes. A Ucraïna el professor no té relació amb els alumnes. Aquí es fa molta vida nocturna i hi ha més llibertat".

B: "A Catalunya hi ha menys contaminació i es té més cura del medi ambient, però penso que la gent és més tancada".

Quan penses en el teu poble, en tot el que hi vas deixar, què és el que més enyores o recordes?

P: "Recordo la gent, la meua casa... Cada estiu hi vaig a veure la meua família".

A: "La meua família -oncles, cosins, avis- estan allà i fa tres anys que no els veig. El mes que ve vénen els meus avis i em portaran pa perquè el d'aquí no m'agrada tant".

B: "La meua família, els meus oncles i cosins".

En general, la gent jove amb la qual he parlat s'ha adaptat bé, són feliços i valoren positivament el canvi, encara que alguns han hagut de fer un gran esforç per aprendre la llengua i fer amics.

Marta Cos Sagué

En memòria de Maria Baró i Seguí

La tardor de l'any passat va morir a Buenos Aires, on residia des de l'any 1942, Maria Baró i Seguí, que fou mestra de Bonmatí fins a l'any 1939.

La senyora Maria es desplaçava a Bonmatí en un cotxe de la seva propietat, un Renault de dues places que conduïa ella mateixa, des de Santa Eugènia de Ter, poble on residia des que hi va néixer l'any 1909. Cal recordar que els pares de la Maria, en Joan i la Balbina, tenien una fleca al carrer Major de Santa Eugènia i que el seu germà, el doctor Joan Baró, va ser metge anestesiòleg de les comarques gironines de l'any 1952 fins al 1988, quan es va jubilar.

Un cop acabada la guerra civil, la senyora Maria va patir la repressió franquista a causa de l'adscripció política del seu home, el farmacèutic de Santa Eugènia de Ter, Guillem Vinyes Escuder, que era militant del PSUC i que va haver d'exiliar-se a França. La senyora Maria va ser traslladada de seguida de Bonmatí a Albons, però com els franquistes van considerar que aquest destí no era prou dolent per ella, van decidir enviar-la a Beget, poble on llavors només s'hi podia accedir amb mula. Va ser aleshores quan la senyora Maria va decidir exiliar-se amb la seva filla Emma a l'Argentina, on vivien els seus sogres. A Buenos Aires, Maria Baró va treballar en una oficina de transports públics fins que es va jubilar.

La misèria d'aquells anys, les vicissituds de l'exili, la Segona Guerra Mundial amb l'ocupació nazi de França i la mala sort van fer que la senyora Maria no es pogués reunir amb el seu marit fins l'any 1954, malgrat que la intenció del matrimoni era retrobar-se al més aviat possible.

La senyora Maria no va poder venir a Catalunya quan van morir els seus pares, la Balbina el 1949 i en Joan el 1955, ja que no va ser fins l'any 1965 quan va visitar per primera vegada Girona des que s'havia exiliat a l'Argentina.

Sortosament, un cop mort el general Franco, la senyora Maria i el seu marit van realitzar nombrosos viatges a Catalunya, un país que sempre van sentir-se seu i que durant tots aquests anys d'exili van tenir molt a prop del seu cor malgrat estar a milers de quilòmetres de distància.

Maria Baró en l'època en què era mestra a Bonmatí.

D'esquerra a dreta: el seu germà Joan, la seva filla Emma, Maria Baró, Carme Ministrall i el matrimoni Marta Sunyer i Mateu Juanola. Foto de l'any 1965 a Lloret de Mar.

La darrera foto que se li va fer l'any 1998 poc abans de deixar Catalunya, amb els fills, germans i nebots.

Els trastorns alimentaris: l'anorèxia nerviosa i la bulímia

L'anorèxia nerviosa i la bulímia són els dos trastorns de la conducta alimentària que apareixen amb més freqüència i que tenen un pronòstic més greu.

Tot i que existeixen des de fa molts anys, és a partir dels anys 80 quan el nombre de casos es multiplica escandalosament. No hi ha cap dubte a l'hora de parlar d'una clara influència sociocultural **que valora en excés una imatge esvelta. El rebuig social de l'obesitat crea una por excessiva a l'excés de pes i fa que moltes persones s'obsessionin pel tema de la "línia" i les dietes.**

Els factors socials no són però els únics causants d'aquestes alteracions, ja que, en el seu origen, podem parlar d'altres factors, com són la pròpia personalitat (la baixa autoestima i el desig de ser més acceptada socialment fa creure a la persona que si físicament la seva imatge és perfecta serà més valorada pel seu entorn), la família (pares massa rígids o poc dialogants) i els factors hereditaris (antecedents en els pares de problemes afectius o excés de pes).

Tot i que és més coneguda l'anorèxia nerviosa, la bulímia apareix en l'actualitat com un trastorn encara més freqüent. Tenen símptomes comuns, com són la preocupació persistent per la seva silueta, pel pes i les dietes, la presència d'idees obsessives sobre l'exercici i l'ús de laxants i diurètics. Es dona majoritàriament en noies (el 97%) adolescents però no hi ha límits d'edat.

La bulímia es caracteritza sobretot per la presència d'episodis bulímics on la persona ingereix grans quantitats de menjar sense cap control. Després, usualment es provoca el vòmit perquè pateix una gran culpabilitat.

La persona bulímica (a diferència de l'anorèxica) es preocupa molt pel que ha fet i es pot deprimir, ja que veu que ha perdut el control sobre els aliments.

Molts d'aquests afartaments de menjar es fan quan la persona està sola i se sent trista i angoixada. Els canvis de pes existeixen però no solen ser tan exagerats com en l'anorèxia.

La bulímia, quan dura molt de temps, pot anar associada amb la depressió i fins i tot amb temptatives de suïcidi.

En l'anorèxia nerviosa la persona comença fent una dieta normal, per perdre uns quilets, però cada vegada va menjant menys, fins arribar a un punt

en què gairebé no ingereix res durant tot el dia (per exemple, una poma la pot fer sentir molt tipa). La menstruació arriba fins i tot a desaparèixer durant un temps.

Poden perdre molt de pes i tot i això seguir negant que hi hagi cap problema. Sempre posen moltes dificultats per anar al metge o demanar ajuda.

Si els casos d'anorèxia es poden detectar aviat, el pronòstic no és tan greu; per això és tan important aprendre a reconèixer quan

algun fill o amic pot estar iniciant algun d'aquests trastorns.

El factor clau per detectar-ho és que la persona anorèxica té una percepció errònia del seu propi cos i encara que estigui prima se segueix veient grossa.

En ambdós casos, davant dels petits símptomes, és bàsic contactar amb el metge de capçalera o bé amb un especialista (psicòleg o psiquatre) que pugui fer un diagnòstic clar i iniciar un tractament adient. En aquestes ocasions la combinació de la farmacologia amb la teràpia psicològica, o l'assistència a unitats de teràpia de grup, poden afavorir la seva cura.

Roser González
Psicòloga Clínica

Herbes i virtuts

A Catalunya hi ha encara qui creu en bones i males herbes. Les que es cullen la nit de Sant Joan, abans de la sortida del sol, pertanyen a la categoria de les primeres. I és que, segons la imaginació popular, durant el solstici d'estiu, les herbes adquireixen el màxim de llurs virtuts.

La pregunta Quina mala herba has trepitjat? dirigida a qui té un moment de mal humor és també una prova de la creença en males herbes. Seguint l'obra "*Dites i tradicions populars referents a les plantes*" de Cels Gomis i Mestre, publicada pel Centre Excursionista de Catalunya el 1983 al Principat, es recullen tot de frases fetes i aforismes populars que ens parlen de les bones –i dolentes– propietats de les plantes. Així, al Baix Ebre, alguns pagesos, tot llaurant les feixes, constaten que determinades herbes els tallaven les relles.

A Mequinensa, vila de parla catalana del Baix Cinca, tenen una manera estranya de curar-se les berrugues. Qui en té, se'n va la nit de Sant Joan al camp i, quan se sent tocar les dotze, s'ajup, agafa la primera herba que troba i s'hi frega bé les mans, encara que aquella herba sigui una gatosa.

A Verges, tiren al foc tants grans de sal com

berrugues tenen i diuen: Sal i berrugues, el dimoni se us enduga.

A tot Catalunya es general l'expressió Li sega l'herba sota els peus, referint-se a qui amaga quelcom o treballa amb "joc brut".

Quan un és molt llest se sol dir: Sent créixer l'herba; i si algú creix molt de pressa es diu: Creix com una mala herba.

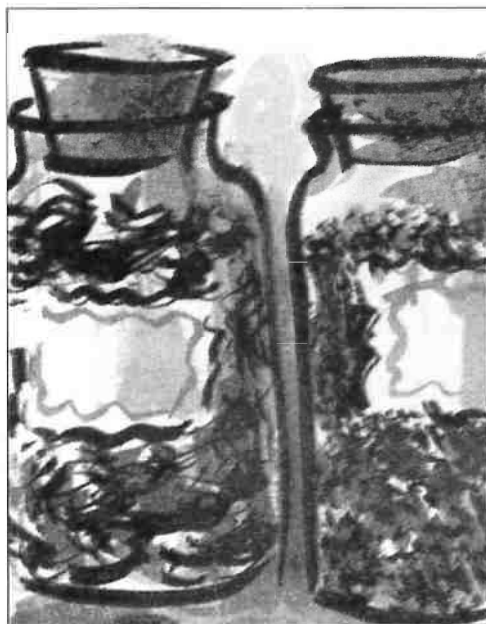
Quan una cosa és molt coneguda s'afirma: És més coneguda que la mala herba. És general l'expressió Mala herba mai mor i –entre la pagesia– ni el bestiar se la menja, que ve a ser la mateixa cosa que es recull al Rosselló: La mala herba sempre creix, amb les variants Mala herba prest s'arrela i *Mauvaise herbe croît toujours*, sentit un xic diferent al que diuen a Itàlia: *Erba che non ha radice, muor presto*.

A l'Alt Empordà es diu:

Quan creix l'herba als sembrats, creix la llengua dels llogats; és a dir, durant la primavera, els jornalers solen tenir més fums. I a l'Alt Camp, L'herba seca, curta o llarga, pel juny deu estar segada.

Sabut de tothom és que: A camí fressat / herba no hi naix.

Dolors Vilamitjana i Carandell

Gastronomia

Amanida d'espivals amb encenalls de salmó marinat

Ingredients:

1 kg. d'espivals, 250 c.c. d'oli d'oliva, 200 grs. de salmó marinat, ½ kg. de tomàquets, sal, julivert (opcional).

Preparació:

Es bullen les espivals "al dente" i s'escorren. Mentrestant es tallen els tomàquets en daus petits, i el salmó, conjuntament amb el julivert. Després, tot això s'afegeix a les espivals i, finalment, s'amaneix amb oli d'oliva.

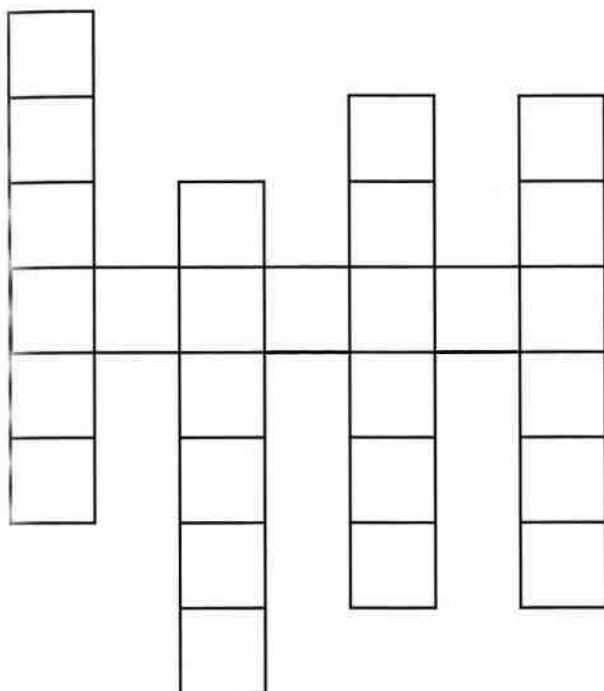
Se serveix fred.

Francesc Mont i Esteva

Encreuat

Col·loca a l'encreuat aquests països europeus: França, Grècia, Suècia, Noruega i Itàlia

Solucions:

A	A	A	A	A	A	A	A
I	I	I	I	I	I	I	I
C	C	C	C	C	C	C	C
E	E	E	E	E	E	E	E
R	R	R	R	R	R	R	R
O	O	O	O	O	O	O	O
N	N	N	N	N	N	N	N
A	A	A	A	A	A	A	A
T	T	T	T	T	T	T	T
I	I	I	I	I	I	I	I

Definició

Canviant només una lletra a cada definició s'arribarà de la paraula PARRA a MOLTÓ.

PARRA

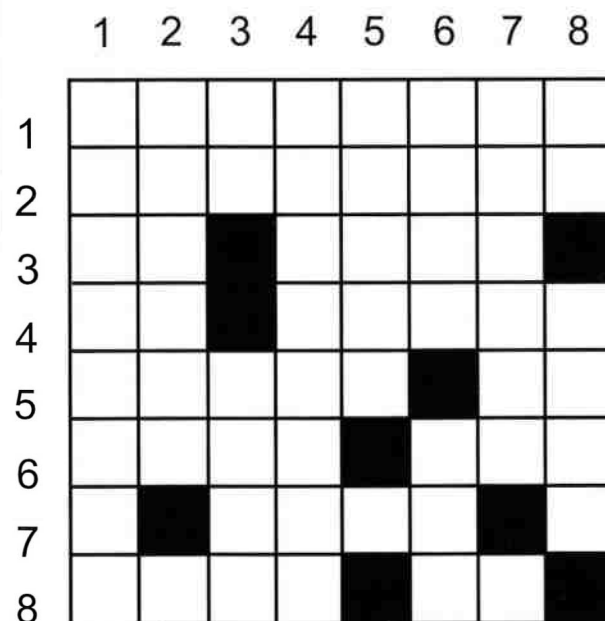
- 1) Bastó que té el cap gros i rodó.
- 2) Obertura en una paret per on entrar i sortir.
- 3) Que ja no té vida, fem.
- 4) En gran quantitat, fem.

MOLTÓ

Mots encreuats

HORITZONTALS: 1- Objecte d'argila cuita. 2- Que no s'ha acabat. 3- Afirmació. Que pot servir per a una finalitat. 4- Consonants de toga. Terratrèmol. 5- Forma del verb emetre. Metall valuós. 6- Regió de la Itàlia central. Punt cardinal. 7- Cinquanta romans. Mar. Punt cardinal. 8- Nansa. Peça d'esquelet.

VERTICALS: 1- Cistell gran. 2- Dita obscura i inexplicable. Punt cardinal. 3- Divinitat egípcia. Repetició d'un so, plural. 4- Relativa a la ciència del so. 5- Cadascun dels tons que pot tenir un color. Al mig del mes. 6- Ocell camallarg. Vocals. 7- Que fa les coses sense pressa. Punt cardinal, ben situat. 8- Alta tensió. Drets i rígids.

Solucions:

HORITZONTALS: 1- Ceràmica. 2- Inacabat. 3- Sí. Útil. 4- TG. Síme. 5- Emets. Or. 6- Iaci. - Est. 7- L. Oceà. 8- Ansa.

VERTICALS: 1- Cistella. 2- Enigma. N. 3- Ra. Ecos. 4- Acústica. 5- Matis. E. 6- Ibis. EAO. 7- Calmós. S. 8- AT.

Ets.

**IMPREMTA
PÀGES, S.A.**

- Disseny Gràfic
- Preimpressió
- Impressió Òfset
- Cartelleria
- Tipografia
- Troquelatge
- Fabricació pròpia de paper per a ordinador

c/ Can Planas - Paratge Ca l'Aulet, s/n
Tel. 972 42 01 07* (3 línies) - Fax 972 42 22 67
17160 **ANGLÈS** (Girona)
e-mail: impremtapages@mx4.redestb.es